



КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ВІСІМЬ НАСТАЎНІКА



На здымку: настаўнік па класе цымбалаў Юлія БОЎБЕЛЬ (злева) і настаўнік тэорыі музыкі Вольга ПАДГАЙСКАЯ з навучэнцамі мінскай Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 3 імя Ф.Шапэна.

Фота Юрыя ІВАНОВА

“Сеяць у юных душах зярняты ведаў і добра...” — гэты пасыл Кіраўніка дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі да настаўнікаў краіны з нагоды іх прафесійнага свята, што адзначаецца сёлета 6 кастрычніка, адрасаваны і тым тысячам педагогаў, якія плённа працуюць у школах, каледжах і ВНУ сферы культуры Рэспублікі Беларусь...

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Архітэктоніка класікі

2 кастрычніка ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі ўрачыста адкрыўся VIII Міжнародны фестываль Юрыя Башмета.

Віншавальны адрас Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі зачытаў міністр культуры краіны Барыс Святлоў. Лідар дзяржавы адзначыў, што “гэты форум ня зменна з’яўляецца хваляючай і запамінальнай падзеяй культурнага жыцця Еўропы, адным з лепшых музычных праектаў сучаснасці. Фестываль з гонарам выконвае важную місію захавання і папулярызавання твораў класічнага мастацтва, далучае сучаснікаў да ідэалаў сапраўднай духоўнасці і сусветнай культуры”...

С. 2



“13” аднаўленню не пашкодзіць

XIII Міжнародны музычны фестываль “Залаты шлягер у Магілёве”, які пройдзе 8 — 13 кастрычніка, збярэ ўдзельнікаў з 17 краін свету. А яго разнастайная праграма павінна задаволіць прыхільнікаў самых розных стыляў і напрамкаў, у тым ліку расійскіх слухачоў, якія едуць на фестываль цэлымі аўтобусамі...

С. 2

ГУЛЬНЯ АСАЦЫЦЫМ



С. 9

Падзея

Архітэктоніка класікі



Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

У рамках VIII Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета Ганаровай граматай Савета Міністраў за плённую творчую і культурную дзейнасць, а таксама значны ўклад у развіццё культуры і мастацтва, міжнароднае супрацоўніцтва ў сферы культуры Беларусі быў адзначаны сустаршыня Рэспубліканскага аргкамітэта, мастацкі кіраўнік Міжнароднага фестывалю, лаўрэат міжнародных конкурсаў Расціслаў Крыммер, які ў другім аддзяленні канцэрта саліраваў разам з Ксеніяй Башмет.

Юрый Башмет трапіў на сцэну літаральна з аэрапорта — і адразу паўстаў перад слухачамі ў двох сваіх іпастасях: спачатку — легендарнага альтыста, потым — дырыжора Камернага ансамбля "Салісты Масквы". Менавіта ў такім парадку былі размеркаваны яго "ролі" ў прысвечаным яму Адажыя "Настальгія" грузінскага кампазітара Э.Лалашвілі. "Разыначкай" канцэрта стала літаратурна-музычная кампазіцыя, дзе чытанне Канстанцінам Хабенскім паэмы У.Маякоўскага "Воблака ў штанах" чаргавалася з пералажэннямі фартэп'янных мініяцюр С.Пракоф'ева.

Фестываль, напоўнены адметнымі канцэртамі, шматлікімі майстар-класамі і аздоблены выстаўкай лепшых карцін сучасных беларускіх мастакоў, працягнуцца да 12 кастрычніка. А заўтра на ім — сусветная прэм'ера твора "Архітэктон" беларускага кампазітара Валерыя Воранава, які апошнім часам "вандруе" паміж Беларуссю і Германіяй. Найскладаную партытуру прадставяць публіцы нашы выканаўцы, у тым ліку Маладзёжны сімфанічны аркестр Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, за дырыжорскім пультам якога ў гэты вечар будзе Алпаслан Эрцунгеалп (Турцыя) — асістэнт самога Клаўдзіа Абада.

— Ідэя гэтага твора, — распавёў "К" у час рэпетыцыі Валерыя Воранаў, — выспявала паступова. Некалькі гадоў таму я натхніўся майстэрствам саліста Беларускай дзяржаўнай філармоніі Таццяны Котавай і Валерыя Баравікова ды напісаў для фестывалю фартэп'янных дуетаў, які яны ладзяць, ансамблевы твор. Але тое супрацоўніцтва хацелася прадоўжыць, і я стаў думаць над нейкім новым творам, дзе можна было б з'яднаць чатырох піяністаў. Паралельна гэтаму, была ў мяне калісьці ідэя, ініцыяваная адным вядомым беларускім пісьменнікам: напісаць оперу пра Казіміра Малевіча і, шырэй, Віцебск 1920-х, калі тут нараджалася новае мастацтва, названае супрэматызмам і архітэктонам. І калі на пачатку года да мяне звярнуўся Расціслаў Крыммер з прапановай напісаць штосьці для Фестывалю Юрыя Башмета, абедзве колішнія задумкі натуральна з'ядналіся разам. Ну а верш "Звярынец", напісаны Велімірам Хлебніковым у 1911-м як прадчуванне будучых войнаў і катастроф чалавецтва, я ўпершыню прачытаў яшчэ ў 1986-м, калі мне было шаснаццаць, і з таго часу ён мяне, што называецца, не адгускаў. Твор паводле яго спачатку хацеў назваць Канцэрт для харызмы з аркестрам, бо адразу вырашыў, што ў якасці чытальніка павінен выступіць вядомы беларускі рокер Міхей Насарогаў. Але назва "Архітэктон", быццам бы не звязаная з вершам, невыпадкова адсылае слухача да мастацкіх ідэй Малевіча, бо яны знайшлі ўвасабленне ў маёй музыцы...

Н.Б.

Кінафорум

Узначаліць Галіна Данэлія

Як паведамлілі арганізатары Мінскага міжнароднага фестывалю "Лістапад", старшынёй журы конкурсу фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі "Лістападзік" стане Галіна Данэлія — рэжысёр, актрыса, прэзідэнт Фонду Георгія Данэліі і генеральны дырэктар галерэі "Пан-Дан".

Галіна Іванаўна пастаянна жыве і працуе ў Маскве. Але наведвае і Беларусь, з якой сама родам.

Яе досвед працы ў кіно пачаўся з навучання на акцёрскім факультэце Тэатральнага вучылішча імя Б.Шчукіна. Пазней яна скончыла рэжысёрскі факультэт ВГИКа (майстэрня І.Таланкіна). Працавала на кінастудыі імя Максіма Горкага. Рэжысёр карцін "Бягучы дзень" (1986 г.), "Жарт" (1987 г.), "Француз" (1988 г.). У якасці прадзюсара прымала ўдзел у анімацыйных праектах "Калабок" (2007 г.), "Месяц/Марс" (2008 г.), "Лёлік і Барбарыкі" (2009, 2012 гг.).

У Мінску Галіна Данэлія прэзентуе анімацыйны серыял пра чалавечкаў з планеты Барбарэла і школу Сяброўства "Лёлік і Барбарыкі" (рэжысёр — Уладзімір Сакоў). У стварэнні гэтага мультфільма прымалі ўдзел педагогі і дзіцячыя псіхологі. У кожнай серыі гучаць песні аўтара ды кампазітара Любашы, напісаных адмыслова для праекта. Выконвае іх дзіцячы музычны гурт "Барбарыкі".

Конкурс фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі "Лістападзік" пройдзе 2 — 5 лістапада ў г. Мінску ў рамках XX Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад". У конкурсе возьмуць удзел 9 фільмаў.

Культурны твітар: мы ў свеце

■ Расія

Спецыяльны прыз "За выяўленчае рашэнне" на XVIII Міжнародным кінафестывалі дзіцячага і анімацыйнага кіно "Залатая рыбка" ў Геленджыку атрымала беларуская сужка "Ясны сокал" рэжысёра Ірыны Кадзюковай. Мультфільм таксама адзначаны ўзнагародамі на ранейшых кінафорумах у Хабарску і Вільнюсе.

Чатыры беларускія калекцыі будуць прадстаўлены ў фінале X Міжнароднага конкурсу маладых дызайнераў "Рускі сілэт", які пройдзе 6 кастрычніка ў Маскве. Краіну прадста-

вяць фіналісты Рэспубліканскага фестывалю-конкурсу моды і фота "Млын моды" ды мадэлі з под'юм-школы цэнтра "Fashion Style".

■ Латвія

У Рызе адкрылася выстаўка карцін беларускага мастака Грыгора Данэліяна "Да бясконцасці". У экспазіцыі прадстаўлена дзесцяць палотнаў — гэта работы творцы за апошнія восем гадоў, выкананыя ў духу касмізму. У вернісажы прынялі ўдзел Пасол Беларусі ў Латвіі Аляксандр Герасіменка, прадстаўнікі мастацкай грамадскасці і дыпламаты.

Месца сустрэчы

"13" аднаўленню не пашкодзіць

Магілёў — акрамя таго, што названы сёлетняй Культурнай сталіцай Беларусі — даўно ўжо, як адзначыў на прэс-канферэнцыі першы намеснік міністра культуры Беларусі Уладзімір Карачэўскі, можа лічыцца спеўнай сталіцай нашай краіны. І не толькі з-за "Залатога шлягера", які прапісаўся тут з 1996 года. Правядзена ў Магілёве і іншыя спеўныя святы — той жа Міжнародны фестываль духоўнай музыкі "Магутны Божа". Дый многія нашы оперныя і эстраднаыя зоркі (Ніна Шарубіна, Сяргей Франкоўскі, Іна Афанасьева, Наталля Падольская, Пётр Ялфімаў) родам з гэтага горада, бо тут добра развіты вакальныя студыйны рух. Ну а на цяперашнім "Залатым шлягеры..." заспявае ўся зала. Адзін з канцэртаў так і названы — "Застольныя песні": знакамітыя беларускія і расійскія артысты будуць спяваць разам з публікай у суправажэнні аднаго з вядучых калек-

Фестываль

Утоення скарбы Любаншчыны

Шырокая геаграфія фестывальнага турнэ па малых гарадах, што вось ужо які год ладзіць Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі, у гэтыя выхадныя папоўніцца новым пунктам: у Любані ўпершыню пройдзе Абласное свята мастацтваў "Палескія сустрэчы".

Фэст будзе доўжыцца ўсяго адзін дзень — 5 кастрычніка, — але ж яго праграма папраўдзе вельмі насычаная ды разнастайная. Ужо па традыцыі, яна распачнецца "навуковым" блокам — прэзентацыяй кнігі вядомага музыколага Вольгі Дадзімавай "У гонар Любані: пяць музычных крокаў па Міншчыне" ў Дзіцячай школе мастацтваў. Затым там адбудзецца ўручэнне пасведчанняў стыпендыятаў Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Маладыя музыканты з розных куткоў Міншчыны выступяць з канцэртнай праграмай.

З нагоды...

Беларускія архівы: сучасны стан

Напярэдадні Дня архівіста, які адзначаецца 6 кастрычніка, дырэктар Дэпартамента па архівах і справаходстве Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Адамушка, выконваючы абавязкі дырэктара дзяржаўнай установы "Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь" Мікалай Рудакоўскі і дырэктар установы "Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў" Віктар Баландзін сустрэліся з журналістамі ў Нацыянальным прэс-цэнтры. Гаворка ішла пра сённяшні стан ды развіццё архіўнай справы ў нашай краіне.

Сёння архіўная "гаспадарка" Беларусі — гэта шэсць рэспубліканскіх дзяржаўных архіваў, два навукова-даследчыя інстытуты, дзве лабараторыі, прафесійны

■ Інданезія

У рамках Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Jakarta International Performing Arts 2013" адбылося выступленне беларускага дуэта "Duo Gorodji" з паветраным аграбатычным нумарам. На мерапрыемстве былі таксама прадстаўлены творчыя калектывы з В'етнама, Германіі, Інданезіі, ЗША ды іншых краін.

■ Аб'яднаныя Арабскія Эміраты

У Абу-Дабі была разгледжана магчымасць падпісання Пагаднення аб супрацоўніцтве ў сферы культуры паміж Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусі і Міністэрствам культуры, моладзі і

тываў Магілёўскай абласной філармоніі — аркестра народных інструментаў імя Леаніда Іванова.

Канцэрты фарміраваліся, што называецца, "па інтарэсах", не забыліся нават на класіку. Як ніколі шырока будзе прадстаўлены джаз, дзе музыканты з сусветна вядомых беларускіх гуртоў "Камерата", "Apple Tea" выступяць не толькі са сваёй праграмай, але і сымправізуюць разам са знаёмымі калегамі з ЗША ды Ізраіля. Пройдуць і майстар-класы. Акрамя галаканцэртаў, якія заўсёды карыстаюцца павышанай увагай публікі, адбудзецца і сольнік — Юрыя Антонава. Ёсць і дзіцячы канцэрт, а для моладзі — "дыскатка": на праграме "Месца сустрэчы — танцпляцоўка" прадугледжаны білеты не толькі ў "партэр", але і на танцпол. Дарэчы, менавіта на гэтым канцэрте ўсе стануць сведкамі аднаўлення былога суперпапуляр-

нага дуэта "Дзі-Бронкс & Наталі". Сёння мы ведаем яго ўдзельнікаў як эстрадную салістку Венеру і знакамітага Дзяніса Шпітальнікава, які пасляхова заняўся тэлепрадзюсарствам. Але на "Залатым шлягеры ў Магілёве" яны з'яднаюцца, як гэта было з іншымі нашымі калектывамі на магілёўскім форуме не раз.

Ды ўсё ж галоўнай асаблівасцю сёлетняга фестывалю з'яўляецца тое, што ў яго рамках адноўлены Міжнародны конкурс маладых выканаўцаў. Ад Беларусі ў ім возьме ўдзел саліст Магілёўскай абласной філармоніі Аляксандр Чорны. Цікава, хто з канкурсантаў выйдзе нумар 13? Бо ўжо зараз зразумела, што гэтая лічба для цяперашняга свята — сімвалічная: фестываль — 13-ы па ліку, праводзіцца ў 2013 годзе, завяршаецца 13 кастрычніка, а ў конкурсе ўдзельнічае 13 спевакоў з 13-ці краін.

Н.Б.

Фестываль не абмяжуецца адно тэрыторыяй раённага, паслядоўна кіруючыся старым, але зусім не састарэлым лозунгам "Мастацтва — у масы!". Своеасаблівым эксперыmentsам абяцае стаць канцэрт беларускай класікі на сцэне Сароцкага СДК.

Урэшце, на цэнтральнай плошчы гарадка знакаміты аркестр дасць свой галаканцэрт, у сканцэнтраванай форме выявіўшы ўсё, на што ён здатны. Публіку чакаюць і лепшыя беларускія песні ў выкананні тых салістаў калектыву, якіх ужо даўно можна лічыць нашымі зоркамі, і знаёмства з новымі цікавымі імёнамі, і экскурс у гісторыю беларускага джаза, прысвечаны яго 75-годдзю. Нягледзячы на прагнозы сіноптыкаў, атмасфера абяцае быць цёплай.

Лейтматывы праграмы свята ўжо прадвызначаны: акурат сёлета спаўняецца 190 гадоў з дня нараджэння Уладзіслава Сыракомлі. "Вясковы лірнік" з'явіўся на свет у вёсцы Смольгава, што на Любаншчыне. Цікавае супадзенне, але на бягучы год прыпадае яшчэ адно

190-годдзе сына таго краю — фалькларыста і містыфікатара Паўла Шпілеўскага, чые творчыя набыткі маглі б паслужыць натхненнем для дзясяткаў раманаў у жанры беларускага фэнтэзі. Землякі на гэтую постаць не забываюцца: Любанскі райвыканкам нават заснаваў сваю прэмію ў яе гонар. А вось што да больш шырокай "раскруткі"... Думаецца, фэст тут можа адыграць сваю ролю.

— Старшыня Мінскага аблвыканкама Барыс Батура падказаў нам ідэю зладзіць фестываль у гэтым горадзе, пра які мала хто ведае, хаця па сваіх багаццях ён не саступае многім культурным цэнтрам, — распавёў мастацкі кіраўнік свята, народны артыст Беларусі Міхаіл Фінберг. — З Любаншчынай звязана плеяда знакавых постацей нашай культуры: і Сыракомля, і Купала, і Аладаў... Чага мы жывём побач з сапраўднымі багаццямі, нават не ўсведамляючы гэтага, альбо не задумваючыся. І задача фэсту — акурат "вынесці на святло" тыя культурныя скарбы...

І.С.

"Зімяна чараўніцтва", "Нацысцкая карная аперацыя на беларуска-латвійскім памежжы, люты — сакавік 1943 года", "Гомельская вобласць. 1938 — 1941 гады", "Канфесіі на Гомельшчыне ў 1920 — 1930 гадах". Менавіта архівістамі была падрыхтавана да друку кніга "Сучасная беларуская геральдыка", што пабачыла свет летась.

Пашырыліся замежныя кантакты беларускіх архіваў, палепшылася матэрыяльна-тэхнічная база. Па шэрагу пазіцый Дзяржаўная архіўная служба Рэспублікі Беларусь з'яўляецца лепшай на постсавецкай прасторы.

Гэтыя факты былі агучаны на прэс-канферэнцыі. Але ў вялікай справе не бывае без праблем. Сёння немалая частка нашых архіваў месціцца не ў спецыяльна пабудаваных, але прыстасаваных памяшканнях. Хацелася б таксама, каб заробкі архівістаў адпавядалі вытворчым нагрузкам і важнасці працы, якую яны робяць.

П.В.

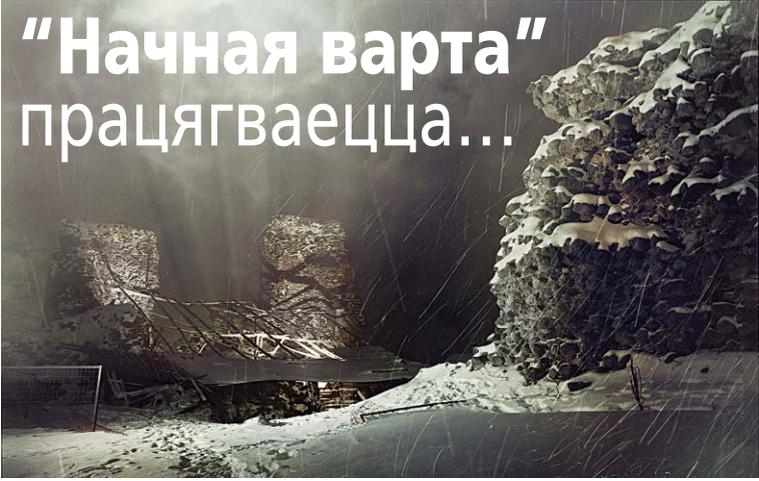
творчасці Уладзіміра Мулявіна і ансамбля "Песняры" ў развіцці беларускага песеннага мастацтва.

Міністэрства культуры Францыі выказала ідэю аб арганізацыі на базе аднаго з беларускіх замкаў міжнароднага семінара па выкарыстанні аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. Пра гэта ішла гаворка на сустрэчы прадстаўнікоў Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж", Замкавага комплексу "Мір" і Пасольства Беларусі ў Францыі з дырэктарам Дэпартамента еўрапейскіх і міжнародных спраў Генеральнай дырэкцыі спадчыны Міністэрства культуры Францыі Бруна Фавелем.

Падрыхтавала Вольга НАВІЦКАЯ

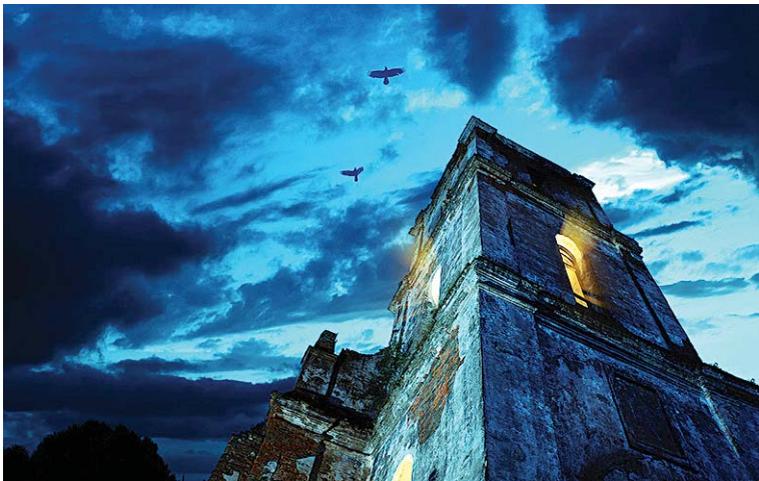
Фотасюжэт нумара

"Начная варта" працягваецца...



Напэўна, для большасці сёння ўжо даўно не сакрэт, хто хаваецца за азначэннем "начная варта". Пінскі фатограф Сяргей Швайко працягвае пошукі маляўнічых мясцін беларускага краю, якія ён здымае ўначы, выкарыстоўваючы ўласна распрацаваную сістэму асвятлення. "К" ужо неаднойчы пісала пра няўрымслівага аўтара, але гэтым разам нам асабліва прыемна адзначыць яго творчы рост і далейшыя крокі.

За гэты час Сяргею ўдалося атрымаць высокую ацэнку сваіх работ у майстроў народнага фотаклуба "Мінск", а таксама зладзіць некалькі выставак, якія прайшлі з вялікім поспехам. Адным словам, мы рады, што "начная варта" не здала пазіцый і працягвае шукаць незвычайныя ракурсы бачання нашай архітэктурнай спадчыны. Нават у такіх халодных восеньскіх ночы. Варта, яшчэ раз варта!..



Трэба абмеркаваць!

Як "здружыць" наша кіно з турызмам?

Гэтае лета для Паўночнай Ірландыі выдалася нечакана спякотным. І вінавата тут не надвор'е, а іншая рэч — серыял "Гульні прастолаў", які набыў вялікую папулярнасць у свеце. Адным з месцаў здымак названага тэлекіно ў жанры фэнтазі, створанага па матывах цыкла раманаў "Песня Лёду і Палымя" Джорджа Марціна, акурат і сталі графствы Паўночнай Ірландыі з іх маляўнічымі краявідамі. І вось пабачыць іх на ўласныя вочы і рынуліся турысты з розных краін свету, справакаваўшы ў краіне сапраўдны турыстычны бум. Усё гэта навяло на думку: а як наша "кінаспадчына" магла б паспрыяць развіццю турызму на Беларусі? Або наадварот: ці выкарыстоўваюць нашы турыстычныя аператары, экскурсаводы патэнцыял беларускага кіно? Ці існуе, а мо распрацоўваецца пэўны маршрут па месцах здымак папулярных айчынных фільмаў, як, скажам, турыстычны трып па Львове з наведваннем "мясцін баявой славы" герояў "Д'Артаньяна і трох мушкецёраў" — знакамітага фільма Георгія Юнгвальда-Хількевіча?

Раман АБРАМЧУК,
культуролаг, экскурсавод



— Сапраўды, пад час экскурсій па Беларусі мае калегі, ды і я сам, узгадваюць месцы здымак пэўных айчынных фільмаў. Аднак такога, каб была цэлая экскурсія, расповед пра адну карціну, не чуў. Што ўзгадваем? Напрыклад, калі суправаджаю экскурсіі са Слоніма ў Жыровічы, нагадваю пра шылавіцкія лясы, дзе адбываліся падзеі фільма Міхаіла Пташукі "У жніўні 44-га" і дзе ладзіліся здымкі. Пад час паездак у Гродна таксама адзначаю, што ёсць стужка паводле рамана Уладзіміра Караткевіча "Хрыстос прыямліўся ў Гародні" рэжысёра Уладзіміра Бычкова, якой быў накіраваны складаны лёс. Але комплекс дэкарацый для "Житие и вознесение Юрася Братчыка" — такую назву носіць гэтая карціна — быў пабудаваны ў Крыме...

У цэлым, многія культурныя савецкія фільмы вытворчасці кінастудыі "Беларусьфільм" ствараліся, на жаль, не на тэрыторыі нашай краіны. Напрыклад, "Прыгоды Бураціна" Леаніда Нячаева таксама здымаліся ў Крыме, у Ялце, як і ягоная стужка "Пра Чырвоны Каптурчык". Мяркую, што гэта першая перашкода таму, чаму ў нас няма падобных маршрутаў. Па-другое, неабходна, сапраўды, такое кіно, якое ведалі б усе і якое згуртавала б вакол сябе сапраўдную базу фанаў. Калі ў нас супадуць гэтыя два складнікі — з'явіцца сучаснае якаснае кіно, якое прыме ды палюбіць глядач, а ў ім будуць паказаны нашы краявіды і адметнасці, — мяркую, што адпаведную цікавасць публікі не абмінуць увагай айчынныя турагенцтвы ды прафесіяналы-экскурсаводы...

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас:

220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77,

альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце

на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby),

twitter.com/kultura_by!



Ігар АЎДЗЕЎ,
дырэктар Музея
гісторыі беларускага кіно

— Літаральна днямі на адмысловую выстаўку нас запрашаў Мірскі замак, які вырашыў зладзіць невялікі экскурс у гісторыю і паказаць вобразы гістарычнага помніка, што захаваліся дзякуючы кінематографу. Дзіўная рэч: мы можам бачыць замак у Міры як метафару жудаснага, разбуральнага жыцця ў стужцы "Усходні калідор" Валянціна Вінаградава, і вось, калі ласка, у "Снайперы" Аляксандра Яфрэмава ён ужо адыгрывае ролю пэўнага нямецкага кастэля. Гаворка — пра тое, што сёння пасля рэстаўрацыі славу тасць у Міры можа атрымаць новае кінажыццё, дзе помнік ужо будзе здольны выступаць пляцоўкай для разгортвання рамантычных, светлых гісторыяў, а не адно змрочных ды спусташальных. Гэты прыклад падводзіць да такой высновы, што нашы архітэктурныя помнікі — замкі, сядзібы, паркі — яшчэ да канца не раскрылі свае магчымасці для кінематаграфістаў з прычыны іх не лепшага пакуль аднаўлення становішча. Чым больш будзе добрых прыкладаў рэстаўрацыі, тым больш узнікне нагод для рэжысёраў, сцэнарыстаў развіваць лінію гістарычнага кіно, якое мае на ўвазе наяўнасць адметнай натурнай пляцоўкі.

Паказальным у гэтым сэнсе стаў вопыт комплексу Святаполк-Чацвярцінскіх у Жалудку, дзе праходзілі здымкі стужкі Андрэя Кудзіненкі "Масakra". Пасля заканчэння працы здымачная група зладзіла ў нашым музеі фотавыстаўку, каб прыцягнуць увагу да стану сядзібы, прывабіць спонсара, мецэната да яе рэстаўрацыі. Гэты прыклад дэманструе ўжо рух з боку кінематаграфістаў, жаданне дапамагчы, а значыць — "кропкі судакранання" кіно і архітэктурнай спадчыны могуць быць самымі рознымі...

Як паведамілі ў аддзеле рэалізацыі і рэкламы Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм", распрацоўка падобных маршрутаў — па месцах здымак асобных беларускіх фільмаў — пакуль не прадугледжваецца. У той жа час, спецыялісты зазначылі, што значны попыт з боку грамадскасці назіраецца да экскурсій па самой студыі з наведваннем розных яе падраздзяленняў. Прадаставіць падобную паслугу публіцы — у планах аддзела, але ўжо пасля заканчэння рэстаўрацыі "Беларусьфільма".

P.S.

Незапланаванае ўражанне

Мне ўжо даводзілася на старонках "К" дзвіцца з нашымі чытачамі ўражаннямі ад маёй сёлетняй турыстычнай вандроўкі ў Рыгу і Стагольм. Латвія — краіна невялікая, і каб пазнаёміцца з ёй, шмат часу не трэба. А турыст чым даўжэй знаходзіцца ў краіне, тым больш пакідае там грошай.

Логіка выгоды прымушае думаць пра тое, чым заняць гасця, каб ён застаўся на максімальна доўгі час. Вось і прыдумляюцца ствараюць нашы суседзі-латышы для вандроўнікаў новыя атракцыёны. Сярод такіх забавак — наведанне здымачнай пляцоўкі, на якой нараджаецца латышкае кіно і якую могуць арандаваць для сваіх кінапатрэб замежнікі. Скажам шчыра, не Галівуд... Маштаб не той, ды і кінабрэндаў на гэтым полі, здаецца, не ўзыходзіла. Калі памыляюся, прашу прабаачэння: я не фанат экраннага мастацтва. Можа, я проста не дасведчаны ў тэме. Але як звычайны турыст скажу: цікава. І якраз цікава для людзей, якія з тэхнічным і арганізацыйным бокам кінавытворчасці не знаёмы.

Гэта вялікае поле недзе пасярэдзіне маршруту Рыга — Юрмала. Тут бутафорскімі сродкамі імітаваны фрагменты вясковых ды месчачковых ландшафтаў даваеннай Латвіі. Гэта і сцяляны падворак з гаспадарчымі прыладамі, і рэчка з мостам, і перон правінцыйнай чыгуначнай станцыі з цяпніком на рэйках, і капліца на пагорку, і сціплая ды адначасова прэтэнцыёзная месчачковая гасцініца, і іншыя штучныя краявіды ў натуральную велічыню..

Гід, які суправаджаў нас у экскурсіі па гэтым кінагарадку, распавядаў пра фільмы, што тут здымаліся, прадзюсараў, якія мелі цікавасць да гэтай пляцоўкі, знакамітых артыстаў, што сюды наведваліся. Ён выказаў шкадаванне, што позна даведаўся пра нашу групу, а то б нам яшчэ і выступленні каскадзёраў паказалі (апошніх трэба замаўляць загадзя). Я і мае спадарожнікі фатаграфаваліся на фоне мясцовага штучнага ландшафту, што глядзеўся даволі натуральна, побач з макетам нямецкага браневіка часоў Першай сусветнай вайны, на прыступках паравоза... Гэта нагадвала музей, у якім, у парушэнне музейнай завядзёнкі, усё можна кратаць рукамі. Мне падалося, што асабліва гэтая экскурсія спадабалася дзецям — мінскім школьнікам, якіх шмат было ў нашай тургрупе.

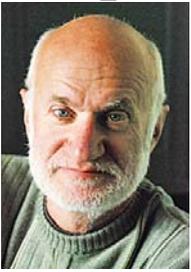
Найбольш здзівіла інфармацыя пра тое, што рыжане прыязджаюць на тую кінапляцоўку як у скансен — гэтакі музей пад адкрытым небам. Хоць і бутафорыя, але — якасная. Яна дае ўяўленне пра побыт Латвіі ў перыяд ад пачатку XX стагоддзя да Другой сусветнай вайны. Прынамсі, у мясцовай (бутафорскай) карчме вельмі часта ладзяць карпаратыўны ды іншыя гулянькі.

Латвія — краіна прыгожая, а яе сталіца Рыга — прыгожая фантастычна! Але калі я зараз успамінаю пра сваю вандроўку, мне чамусьці найперш згадваецца не рыжская архітэктура ды марское ўзбярэжжа, а вось тая бутафорыя. Чаму — не ведаю. Можа, у Рызе я загадзя быў настроены на сустрэчу з нечым асаблівым, а кінапляцоўка — уражанне незапланаванае...

Пётра ВАСІЛЕЎСкі

Дзяжурны па нумары

Недабудаваны шэдэўр Георгія Лаўрова



Пётра ВАСІЛЕЎСКІ,
спецкарэспандэнт газеты "Культура"

За тыя амаль сто гадоў, што Мінск мае сталічны статус, горад некалькі разоў радыкальна змяняў сваю структуру і аблічча. Першы раз — у 1930-я, калі былі ўзведзены манументальныя будынкі па праектах Лангбарда. Другі — калі ў першае пасляваеннае дзесяцігоддзе паўстаў шыкоўны праспект. Далей — 60-я: пачынаецца фарміраванне другога архітэктурнага дыяметра сталіцы.

І, нарэшце, наш час: станаўленне суверэннай Беларускай дзяржавы. Знакамі найноўшага часу ў Мінску сталі адроджаны Верхні горад, новыя будынкі Нацыянальнай бібліятэкі і Чыгуначнага вакзала, "Мінск-Арэна", Плошча Дзяржаўнага Сцяга.

Я акрэсліў гэты час пункцірам у якасці подступу да тэмы нататкаў — лёсу творчай спадчыны выдатнага дойліда Георгія Лаўрова (1895 — 1967 гг.). Ён працаваў у нашай сталіцы ў 1928 — 1934 гадах. Менавіта Лаўроў спраектаваў для Мінска першыя будынкі сталічнага класа і статуса, сваёй працай падрыхтаваўшы, так бы мовіць, прышэсце Лангбарда, ды... знік у цені свайго наступніка і, фактычна, паслядоўніка. Менавіта Іосіфу Лангбарду належыць слава стварэння сталічнага іміджа Мінска, між тым як глебу для рэалізацыі ягоных амбіцыйных праектаў падрыхтаваў не хто іншы, як Георгій Лаўроў.

У Мінску Лаўроў спраектаваў-пабудоваў, у прыватнасці, галоўны корпус і карпусы факультэтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (1928 — 1931 гг.), клінічны гарадок (1931 г.), будынак Політэхнічнага інстытута (1934 г.). І галоўнае — "Ленінку", Беларускаю дзяржаўную бібліятэку імя Леніна (1932 г.), нашу першую "Нацыяналку". Не будзе памылкай сказаць, што да з'яўлення Лангбардавых гмахай менавіта "Ленінка" была сімвалам новага — сталічнага — Мінска.

На жаль, вельмі ўдалы праект быў рэалізаваны толькі часткова. Даследчык архітэктуры А.Воінаў піша пра гэта ў кнізе "Гісторыя архітэктуры Беларусі" наступнае: "...Праектам прадугледжвалася стварыць кампазіцыю, пабудаваную на кантрасным супрацьпастаўленні развітага ў плане трохпавярховага корпуса з чыгальнымі заламі і лаканічнага па форме высотнага аб'ёму кнігасховішча. На думку аўтара, комплекс бібліятэкі, змешчаны на высокіх метках цэнтральнага плато, на броўцы спуску да ракі, мусіў адыгрываць вядучую ролю ў стварэнні новага сілэта горада. Адначасова праектам прадугледжвалася ўсе чыгальныя залы і навуковыя аддзелы непасрэдна звязаць з кнігасховішчам пры дапамозе аўтаматычных транспарцёраў. Аднак будаўніцтва кнігасховішча было адкладзена, а потым ад яго ўвогуле адмовіліся, як і ад стварэння саду з чыгальнымі павільёнамі. У выніку сховішча фондаў было перанесена ў галоўны корпус, што парушыла прапанаваную функцыянальную схему..."

Зараз зрабіць адзін з самых вядомых будынкаў сталіцы такім, якім яго бачыў аўтар у далёкіх 1930-х, не цяжка — мелася б жаданне. Зрэшты, гэта быў бы знак нашай удзячнасці дойлідзе, які першым убачыў, адчуў і асэнсаваў Мінск як сталіцу...

Мабыць, напачатку на завяршэнне будаўніцтва не хапіла сродкаў, а потым змянілася сацыякультурная сітуацыя ў краіне: стыль "канструктыўызм" (у рэчышчы яго і працаваў Лаўроў), яскравай праявай якога з'яўляецца праект бібліятэкі, страціў дамінуючыя пазіцыі. Так "Ленінку" і недабудавалі. Шкада. Мелі б мы ў сталіцы архітэктурны шэдэўр — твор, не горшы за славытыя пабудовы Алвара Аалта ці Аскара Німейера.

Але што перашкаджае нам сёння давесці справу да ладу: дабудоваць запланаваны аўтарам высотны аб'ём? Рэалізаваць у поўным аб'ёме задуму Георгія Лаўрова варта па шэрагу прычын: горад атрымала архітэктурную каштоўнасць, спіс мінскіх слаўтасцей папоўніцца шэдэўрам канструктыўызму, цэнтр горада ўзбагаціцца выразнай вертыкаллю. Сёння колішні будынак галоўнай бібліятэкі краіны прыстасаваны пад новую функцыю: тут месціцца Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу краіны. Высотны аб'ём, які планавалася Лаўровым пад кнігасховішча, можа стаць, напрыклад, архівам Савета Рэспублікі. Да ўсяго, вертыкаль надасць гэтаму дэмакратычнага выгляду будынку велічнасць ды манументальнасць.

Сёння ў нашай сталіцы і машаб іншы, і тэхнічная ўзброенасць будаўнікоў непараўнальна большая. І грошы на добрую справу знойдуцца. Зараз зрабіць адзін з самых вядомых будынкаў сталіцы такім, якім яго бачыў аўтар у далёкіх 1930-х, не цяжка — мелася б жаданне. Зрэшты, гэта быў бы знак нашай удзячнасці дойлідзе, які першым убачыў, адчуў і асэнсаваў Мінск як сталіцу...

Дні еўрапейскай спадчыны, якія па традыцыі праводзяцца ў верасні, сёлета ў нашай краіне былі прысвечаны нематэрыяльнай культурнай, або так званай жывой спадчыне. Адною з прычын выбару гэтай тэмы стала святкаванне 10-годдзя з моманту ратыфікацыі Беларускай Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Чым не нагода паразважаць пра дасягненні і надзённыя клопаты ў справе захавання нашай народнай скарбніцы?

Акрамя таго, працягваецца этап апрацоўкі матэрыялаў, даследаванняў, вывучэння суправаджальных дакументаў, пасля чаго база інтэрнэт-партала абавязкова пашырыцца.

Па словах Алы Шашкевіч, вельмі важна, што ў Спісе нематэрыяльнай спадчыны няма іерархіі, падзелу на ўзоры каштоўнасцей нацыянальнага альбо мясцовага ўзроўня. Тое, што прызнана мясцовай супольнасцю, тое і з'яўляецца для распрацоўшчыкаў базы даных важным. Менавіта ў гэтым яе адрозненне ад Спіса матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Безумоўна, трэба не толькі чакаць дапамогі ад дзяржавы, але і шукаць фінансавы падтрымкі з боку зацікаўленых фондаў, спонсараў. Бо чаканне ў нашай сітуацыі адзначае, бадай, адно — страты. Скажам, як ставіцца да таго факта, што сёння некаторыя польскія даследчыкі аўтэнтыкі ў літаральным сэнсе не вылазяць з Беларусі. Па словах Рэгіны Гамзавіч, дзякуючы грантам Еўрасаюза яны робяць палёвыя даследы, на базе якіх выпускаюць шыкоўныя выданні: з альбомамі сучасных і старадаўніх фотаздымкаў, дыскам з відэа- і аўдыязапісамі. Праўда, выдаецца ўся гэтая спадчына, сабраная на заходняй тэрыторыі Беларусі,

Там, дзе няма

Не сайтам адзіным

Адным са знакавых мерапрыемстваў Дзён еўрапейскай спадчыны стала прэзентацыя сайта "Жывая спадчына Беларусі", створанага пры фінансавай і кансультацыйнай падтрымцы UNESCO. Пра сайт <http://livingheritage.by> "Культура" пісала ў першым нумары бягучага года, які, нагадаем, быў прысвечаны аб'ектам нематэрыяльнай спадчыны, ужо ўключаным ці вартым уключэння ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Што змянілася на сайце за гэты час? Па словах загадчыка аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Алы Шашкевіч, ужо практычна завяршыліся ўсе тэхнічныя работы на гэтым унікальным інтэрнэт-партале, адбылося яго напўненне інфармацыяй пра разнастайныя аб'екты нематэрыяльнай культурнай спадчыны, важныя нарматыўна-прававыя дакументы. Апошні штырх — дадатковая англамоўная версія, якая будзе ў хуткім часе выкарыстоўвацца побач з беларускай.

Але, трэба заўважыць, на сайце можна даведацца хіба што пра дзесяць працэнтаў ад усіх выяўленых ды зафіксаваных у базе даных нематэрыяльнай культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб'ектаў. І прычын такой сітуацыі некалькі. Адна з іх — этычная. Далёка не ўсе носьбіты народнай культуры жадаюць раскрываць перад шырокай публікай, а тым больш — інтэрнэт-супольнасцю, сакральны змест сваіх традыцый. Таму зараз на сайце прадстаўлены, у першую чаргу, усе тыя аб'екты нематэрыяльнай спадчыны, якія ўжо ўвайшлі ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей.

На UNESCO спадзявайся, але і сам...

Сёння, хутчэй за ўсё, не было б і гаворкі пра згаданы інтэрнэт-партал, каб не фінансавая дапамога з боку UNESCO. Справа ў тым, што два гады таму Беларусь атрымала грант на стварэнне базы даных Інвентару нематэрыяльнай культурнай спадчыны. За гэты час, на думку Алы Шашкевіч, было немагчыма цалкам сабраць усе праявы "жывой спадчыны", для чаго патрэбна як мінімум дзесяцігоддзе. І тым не менш, грант да-

пад умоўнай назвай "Крэсы Выходні". З аднаго боку, наша спадчына фіксуецца, а з іншага — прысвойваецца іншай краінай.

Без мукі няма навукі?

Але што на такі замежны імплэт можа адказаць мы? Можна разважаць аб праблеме адсутнасці пры раённых аддзелах ідэалогіі, культуры і па справах моладзі пасады спецыяліста, які адказаў бы за захаванне нематэрыяльнай спадчыны. Пагаджуся з Алай

Сёння найбольш актуальнае пытанне — у разуменні на месцах таго, як і што рабіць з "жывой спадчынай". Тым больш, згодна з практыкай UNESCO, толькі тады, калі на месцах шануюць свае традыцыі, той або іншы аб'ект нематэрыяльнай спадчыны можа быць узяты пад ахову.

памог зрабіць вельмі важнае: база даных, адпаведны інтэрнэт-партал. Адзін толькі сервер каштаваў 8 тысяч еўра. Стварэнне ж арыгінальнага праграмага забеспячэння для базы даных увогуле пацягнула на 20 тысяч еўра.

На сённяшні дзень магчымасці гранта скончаны. А таму далей, па словах Алы Шашкевіч, больш актыўна ўключыцца ў працэсы захавання нематэрыяльнай спадчыны павінна дзяржава. Згодна з думкай, што грант UNESCO з'яўляецца толькі каталізатарам, і грамадскі эксперт па нематэрыяльнай культурнай спадчыне Рэгіна Гамзавіч. Па яе словах, міжнародныя арганізацыі, у тым ліку UNESCO, выдзяляючы сродкі, часам невялікія, аказваюць толькі першую дапамогу, даюць штуршок для актывізацыі мясцовай супольнасці і працы ў пэўным кірунку, улічваючы еўрапейскі і сусветны досвед іншых краін.

Барысаўнай: гэта хоць і значная, але ўсё ж не самая галоўная праблема. Сёння найбольш актуальнае пытанне — у разуменні на месцах таго, як і што рабіць з "жывой спадчынай". Тым больш, згодна з практыкай UNESCO, толькі тады, калі на месцах шануюць свае традыцыі, той або іншы аб'ект нематэрыяльнай спадчыны можа быць узяты пад ахову.

Існуе пагроза, што ў выніку, калі будзе завершана праца па стварэнні базы даных нематэрыяльнай культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, істотная частка апошняй з-за некампетэнтнасці, а мо і абьякавасці мясцовай супольнасці будзе наўпрост адсутнічаць з прычыны знікнення носьбітаў традыцыі.

Яскравы прыклад, пра які расказала Рэгіна Гамзавіч. Ужо падрыхтавана дасье на ўключэнне ў Дзяржаў-

Рэакцыя на рэдакцыю: якія артыкулы газеты

Да артыкула "Нехта мусіў прайграць..."

№ 37

Chan Kaishy:

— І гэта, дарэчы, сур'ёзная нагода задумацца, а ці патрэбна сёння гэтае псеўдабеларускае рыцарства ў падобным аб'ёме...

Віталь Хведаровіч:

— І сапраўды, колькі людзей на "Камяніцы" было! Арганізатары ж мусяць неяк зважаць на факты супадзення дат правядзення мерапрыемстваў...

Да артыкула "А хто ты і дзе, "жывы" чытач?"

№ 37

Юрый Максименко:

— Не зусім тое апублікавана, пра што вялася гаворка...

Газета "Культура"/kimpress.by:

— Проста, спадарства, як паказвае вопыт нашых (ды і не толькі нашых) "круглых сталю", іх удзельнікі максімальна абыхо-

дзяць праблемныя моманты, імкнуча такія літаральна замоўчаць. Пагадзіцеся, "круглы стол" — не нагода даваць рэалізацыі пра перамогі, а — магчымасць абмеркаваць набалелае. Таму выбіраем менавіта такое, што закране чытача, прафесіянала. Тады ёсць пра што казаць, што абмяркоўваць, з чым не пагаджацца.

Anna Kislitsyna:

— Ну не, як літаратурны крытык, напрыклад, заўсёды толькі пра праблемы і кажу. А пасля адкрыеш газету якую, дык уражанне, што трапляе на старонкі толькі барацьба лепшага з выдатным...

Газета "Культура"/kimpress.by:

— Спадарыня Ганна, прыходзьце да нас на "круглыя сталы" гаварыць аб праблемах, у прыватнасці, кніжна-бібліятэчных!

Anna Kislitsyna:

— Я таму і пайшла на тыя ж прыватныя вэб-рэсурсы, каб кажаць пра культуру без купюр. І самае сумнае — што я ж нічога абразлівага не прамаўляю. Усё — бяскрыўднае ды бяззубае, як для іншых краін... Што да "круглых сталю", дык я дзіву даюся,

ны спіс святога каменя ў Лагойскім раёне. Назбіралася, як і патрабуецца ў абрадзе, дзевяць удоў, якія праз замову могуць выклікаць дождж. Пры гэтым у раёне не знайшлося сродкаў, каб гэтую сакральную традыцыю зафіксаваць: аплаціць працу відэааператара і транспартныя выдаткі. Хапае праблем з захаваннем старажытных традыцый шанавання такіх сакральных аб'ектаў, як прыдарожныя крыжы ды крыніцы. На месцах, як тое адбылося ў Глушавічах Лельчыцкага раёна, па загадзе святара практычна ўсе традыцыйныя ўпрыгожанні з крыжа былі прыбраны...

распачалася з'яўленнем па ўсёй Беларусі рэгіянальных камітэтаў, куды ўвайшлі не толькі эксперты, але і самі носьбіты традыцыі.

На думку Рэгіны Гамзовіч, каардынацыйныя саветы павінны стварацца, найперш, для таго, каб весці работу па захаванні, пераемнасці традыцыі, папулярызацыі элементаў свайго раёна або вобласці. Трэба прыцягваць да гэтай працы сваіх і сталічных навукоўцаў, краязнаўцаў, зацікаўленыя грамадскія ды турыстычныя арганізацыі там, дзе пажадана ўключыць элемент у іх дзейнасць і дзе захавальнікі традыцыі не супраць гэтага. Каго трэба запраسیць у каарды-

Прышло махам — пайшло прахам?

Хочацца яшчэ раз адзначыць, як складана адначасова захаваць і папулярываць нематэрыяльную спадчыну, пры гэтым не нашкодзіўшы ёй. Па словах Алы Сташкевіч, сёння краіна стаіць перад стварэннем маркетынгававай стратэгіі карыстання "жывой спадчынай". Інстытут культуры Беларусі зараз актыўна супрацоўнічае з Міністэрствам спорту і турызму ў гэтым кірунку, але, на жаль, далёка не заўсёды знаходзіць паразуменне. Справа ў тым, што часта камерцыялізацыя таго ж абраду толькі шкодзіць яму, бо турыст для сябе патра-

На маю думку...

Алібі для непрафесіяналізму



Міхаіл ФІНБЕРГ,
народны артыст Рэспублікі Беларусь,
мастацкі кіраўнік Нацыянальнага
акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі

Чаму я вырашыў звярнуць увагу на якасць тых канцэртных праграм, якія сёння прапануюцца аўдыторыі? Адказ тут вельмі просты. Наш калектыў пастаянна гасцэлюе па ўсёй Беларусі, і каму, як не мне, ведаць пра настроі ды патрабаванні простых пакупнікоў білетаў? Дык вось: людзі — крыўдзяцца! Вельмі часта яны бываюць незадаволены тым узроўнем, што ім прапануюць, ці ўвогуле пачуваюць сябе ашуканымі за ўласныя ж грошы. І як вынік — проста перастаюць хадзіць на канцэрты. Ім нецікава...

У савецкія часы, каб выступаць з сольнымі канцэртамі, артыст павінен быў атрымаць спецыяльнае пасведчанне. Прычым мелася тады і пэўная градацыя: камусьці дазвалялі гасцэляваць толькі ў межах вобласці, камусьці — па ўсёй рэспубліцы, а вось каб выйсці на ўсесаюзны ўзровень, трэба было і сапраўды давесці, што ты — не лыкам шыты, а сапраўдны прафесіянал. Сёння ж ніякіх камісій і дазваляў ужо не патрабуецца. Прадаваць білеты на свае "шоу" можа хто заўгодна. Адчуў сябе музыкантам — і наперад! Піетэту да спецыяльнай адукацыі, які культываваўся раней, не засталася і блізка. Па сутнасці, самадзейная сцэна зліваецца з прафесійнай.

Не, я зусім не настальгірую па былых часінах. Што да творчай свабоды — абедзвюма рукамі "за"! Гатовы паставіцца з разуменнем да самых розных яе праяў, але толькі не да нізкай якасці выканання і ўвогуле той "прадукцыі", якую артыст прапануе сваёй аўдыторыі. Вось тут, на маю думку, павінен быць пэўны кантроль. Бо неадрэпеціраваны канцэрт — гэта, прабачце, бы непрасмажаная катлета. Можна і атруціцца. А многія ж нашы "зоркі" і сапраўды лічаць карпатлівыя рэпетыцыі справай залішняй. Будучы музыкантам з немалым стажам, я гэтага проста не разумею.

Не, я зусім не настальгірую па былых часінах. Што да творчай свабоды — абедзвюма рукамі "за"! Гатовы паставіцца з разуменнем да самых розных яе праяў, але толькі не да нізкай якасці выканання і ўвогуле той "прадукцыі", якую артыст прапануе сваёй аўдыторыі. Вось тут, на маю думку, павінен быць пэўны кантроль. Бо неадрэпеціраваны канцэрт — гэта, прабачце, бы непрасмажаная катлета. Можна і атруціцца.

Пачуўшы добразычлівыя пажаданні ды справядлівыя заўвагі, многія дзеячы адразу пачынаюць з апломбам апраўдвацца: маўляў, не той заробак, не тыя ганарары, гэтага не хапае альбо яшчэ чаго... Так, артысту на гастролях даводзіцца сутыкацца з рознымі праблемамі: і тэхнічнымі, і нават побытавымі. Не магу зразумець, чаму ў "закулісі" фестывалю ў Віцебску гаспадарыць замежныя госці, пакідаючы нас у ролі "бедных сваякоў". Мы ж у сябе дома, і ўжо хаця б таму павінны разлічваць на пэўную павагу. Але, здаецца, многія ўвогуле забылі, што гэта такое — павага да артыста...

Сапраўды, добры канцэрт — гэта плён супольных намаганняў цэлай абымі прафесіяналаў: гукарэжысёраў, гукаінжынераў, асвятляльнікаў... Далёка не кожная гляцоўка мае каманду такіх спецыялістаў, і далёка не заўсёды яны поўнацю "выкладаюцца" на карысць артыста.

Але ж нельга ўсё тлумачыць толькі вонкавымі праблемамі: тэхнічнымі ды рознымі іншымі. Ці можна іх лічыць за алібі для непрафесіяналізму, для выкарыстання той жа фанатэрыі, якая з'яўляецца поўным ашуканствам публікі? Не і яшчэ раз не!

Без лішняй пахвальбы магу зазначыць, што вынікі прамінулага канцэртнага сезона для нашага аркестра былі проста выдатнымі. У тым ліку — фінансавыя. Мы актыўна гасцэлявалі і зарабілі папраўдзе прыстойную суму, якая ўразіць многіх калег. Але ж пры гэтым рэалізавалі і ўсе тыя праекты, што маюць выключна грамадскае ды выхаваўчае, а не камерцыйнае значэнне. Як падаецца, многія ўвогуле забылі пра такія найважнейшыя фактары, але для нас, патрыётаў, гэта цалкам недапушчальна! Таму за мінулы сезон мы зладзілі ажно сямнаццаць фестывалюў у малых гарадах з вялікім мінулым.

Адпаведна, такія складнікі, як прафесійная аджэватнасць, сацыяльная значнасць і камерцыйны поспех, сумяшчаць усё ж магчыма. Вядома, не без намаганняў, не без карпатлівай працы з ранку да вечара. І, урэшце, не без любові да той справы, якой ты ахвяраваў жыццём.

Кожную праграму наш аркестр літаральна "адшліфоўвае" да бляску, не шкадуючы ні часу, ні высілкаў. Выключна з той прычыны, што мы паважаем сваіх слухачоў. Можна, менавіта таму і слухачы паважаюць нас?..

Іерархія...

Бярыся дружна — не будзе грузна

Паспрабаваць вырашыць гэтыя праблемы можна хіба што праз грунтоўную адукацыю мясцовага насельніцтва. Так, з мэтай тлумачэння ўсіх нюансаў справы захавання і падтрымкі нематэрыяльнай спадчыны рэгулярна праводзяцца семінары для мясцовых работнікаў культуры. Іншая справа — як культработнікі ставяцца да гэтых семінараў. Далёка не заўсёды, па словах Рэгіны Гамзовіч, на такія семінары

Як ажывіць "жывую спадчыну"?

буе адпаведнай інфраструктуры і рынку. У сваю чаргу, носьбіты традыцыі вымушаны падстройвацца пад запыты турыстаў. У выніку ж адбываецца дэградацыя і трансфармацыя спадчыны.

Падобная праблема ўзнікае і ў тым выпадку, калі народныя калектывы адрываюць ад традыцыі, выклікаючы на раённыя святы, альбо прымушаюць зарабляць грошы праз карпаратыўныя канцэрты.

Зразумела, што выкрэсліваць патэнцыял нематэрыяльнай спадчыны ў этнатурызме было б неразумна, тым больш, што ПРААН ахвотна фінансуе праекты гэтай сферы. Маюцца і цікавыя ачыненыя распрацоўкі ў дадзенай галіне. Да прыкладу, выпускніца Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Марыя Міхан прысвяціла дыпломную работу менавіта тэме этнатурызму. Яна стварыла тэарэтычны праект. На аснове расійскага вопыту стварэння культурнага кластара вывучыла сітуацыю на Тураўшчыне і распрацавала восем штогадовых тураў у вёску Пагост Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці, дзе фальклорна-этнаграфічны гурт "Міжрэчча" захоўвае ў жывой традыцыі абрад "Карагод" на свята Юр'е ды іншыя абрады і звычайна народнага календара, жаночыя рамёствы.

Здавалася б, тыя ж ачыненыя турфірмы павінны былі ўхапіцца за цікавы праект. Але дзе там! Дагэтуль ніводная ачынная турыстычная арганізацыя не выказала зацікаўленасці ў ажыццяўленні праекта (і гэта прытым, што Марыя дасылала ім сваю дыпломную работу). У выніку дзяўчына пайшла працаваць афіцыянткай...

Відавочна, што пытанні ды праблем у справе клапатлівага і беражлівага стаўлення да нематэрыяльнай культуры застаецца вельмі шмат. Вырасшыць іх можна толькі пры ўмове ўсеагульнай кансалідацыі, бо народная спадчына не можа належаць камусьці аднаму. Яна — здабывак усяго народа.

Кастусь АНТАНОВІЧ



накіроўваюць зацікаўленых асоб. У выніку — справа не зрушваецца з месца.

Часта тыя ж абрады аддаюць пад ахову аддзелам ідэалогіі, культуры і па справах моладзі. Але наколькі эфектыўна мясцовыя чыноўнікі спраўляюцца з гэтай місіяй? Маюцца, дзякаваць богу, пазітыўныя прыклады, як у тым жа Любанскім раёне. Але, на жаль, часам назіраецца і непразруменне, і канфліктныя сітуацыі з носьбітамі аўтэнтчных традыцый, як у вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна. Магчыма, вырашэнню праблемы паспрыяе стварэнне каардынацыйных ці апякунскіх саветаў па ўзоры ачынных музеяў. Па словах Алы Сташкевіч, такая праца

нацыённы савет? Перш за ўсё — тых, хто хоча і можа садзейнічаць захаванню мясцовага традыцыйнага ў кухні, якогасці рамяства, танца, спеўнай спадчыны або вусных форм фальклору, гульні, звычайоў... Словам, тых, хто разумее, што гэта — сапраўдная каштоўнасць для раёна.

Думаецца, калі не толькі аддзел ідэалогіі, культуры і па справах моладзі, а таксама аддзелы, якія курыруюць адукацыю і турызм, прадпрыемствы, раённая прэса, краязнаўцы, грамадскія арганізацыі будуць уваходзіць у такі савет, але і хтосьці з кіраўніцтва райвыканкама будзе каардынаваць гэтую сумесную працу, яна абавязкова дасць плён.

чытачы каментуюць у сацыяльных сетках?

колькі на іх "левых" людзей. Неяк бачыла "стол" па крытыцы — ну ні аднаго ж крытыка! Урэшце, я не пра гэты канкрэтны "круглы стол", а пра сам фармат...

Газета "Культура" / kimpress.by:

— Гэта, на жаль, бяда такога фармату. І кожны ўсё роўна будзе гнуць у свай гарод. Хаця, зноў-такі, канкрэтна гэты бібліятэчны "круглы стол" падобнымі рэчамі амаль не грашыў. Урэшце, як неабякавым да развіцця сельскіх бібліятэк, клубоў журналістам без вастрэны ды пэўнага каліва правакатыўнасці, якая чапляе за жывое? Асабліва ў такой набалелай і адвечнай тэме...

Anna Kislitsyna:

— Я памятаю, калі яшчэ Уладзімір Гніламёдаў быў дырэктарам Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук, ды ён мяне выпраўляў ад установы хадзіць на "круглыя сталы" па літаратуры. Мне ніколі не ўдалася выступіць, бо лезла столькі вар'ятаў з лірыкай, што ты і дзве капейкі за імі не змог бы ўставіць па справе! А прафесіяналы — яны ж наогул людзі не бойкія. Іх за дэмагогамі і не разгледзіш...

Самыя папулярныя матэрыялы газеты "Культура" ў верасні 2013 года (пагодле статыстыкі наведванняў нашага сайта www.kimpress.by):

1. "Тэатр.by: быць ці не быць?", аўтар — Алег ЧЭЧАНЕЎ (№ 37).
2. "Колькі і якіх дызайнераў патрэбна краіне?", аўтар — Пётра ВАСІЛЕЎСКІ (№ 34).
3. "TuzenHouse". Дэбютны стартуе!", аўтар — Надзея БУНЦЭВІЧ (№ 36).
4. "А ў "тырнэтах" пішуць: заняпад...", аўтар — Ілья СВІРЫН (№ 34).
5. "Заўтра не прыйдзе ніколі?", аўтар — Сяргей ПУКСТ (№ 31).
6. "Квадрат Міцкевіча", аўтар — Юрый ІВАНОЎ (№ 37).
7. "Новая структура "Беларусьфільма", аўтар — Пётра ВАСІЛЕЎСКІ (№ 36).
8. "Рэбрэндынг толькі пачаўся", аўтар — Ілья СВІРЫН (№ 35).
9. "Ці патрэбен у Беларусі тэлеканал з этнамузыкай?", аўтар — Кастусь АНТАНОВІЧ (№ 37).
10. "Улёт" на грошы замест ганарару", аўтар — Ілья СВІРЫН (№ 30).

Чытайце лепшыя тэксты ў газеце "Культура"!

Сёлетняе Маскоўскае біенале сучаснага мастацтва выразна адрозніваецца ад папярэдніх паводле сваіх акцэнтаў. Куратар яго асноўнага праекта Катрын Дэ Зегер зрабіла стаўку не на гучныя імёны ды эфектныя інтэрактыўныя творы, але перадусім на жыццёвыя індывідуальныя практыкі, увасобленыя ў сацыяльным кантэксце і толькі ўмоўна “маркіраваныя” самімі творамі. Гэта значыць, што апошнія сведчылі пра імкненне сваіх аўтараў зрабіць нешта добрае і карыснае, але самі па сабе звычайна не надта ўражвалі.

У гэтым рэчышчы спецыяльны праект Рэспублікі Беларусь “Дэкадзіроўка. Архетып адэкватнага часу” выглядаў даволі выйгрышна: праз сваю фармальную “зробленасць”, арганічна спалучаную з ідэйнай неабсяжнасцю. Перафразуючы яго ж назву, ён стаў адэкватным — і часу, і, што немалаважна, прастору. У самых розных сэнсах, балазе сучаснае мастацтва любіць з імі гуляцца.

Будынак Музея сучаснай гісторыі Расіі ў Маскве ведаюць як “дом з браневічком”. Калі б гэты класіцыстычны асабняк на Цвярской насялялі прывіды, ім давалося б рэгулярна высяпляць паміж сабой адносіны. Не-

Канстанцін Селіханав. — Памятаеце, як у піянерлетніку нас палілі такім малаком — падагрэтым, з пенкай? Гэта маё мінулае, гэта наша агульнае мінулае, памяць, асацыяцыі...

Зрэшты, нават не пакаштаваўшы таго малачка (гэта, канешне ж, у музеі недапушчальна), можна заўважыць, што яно нейкае несапраўднае. Так і ёсць: у шклянкі наліты парафін. Думаецца, не толькі з тэхнічных або гігіенічных прычын (малако ж псуецца), але і дзеля таго, каб падкрэсліць пэўную ірэальнасць тых праў жыцця, якія могуць вярнуцца да нас толькі ў выглядзе ўспамінаў.



Пад час мантажу экспазіцыі.

“залатую сярэдзіну”: з аднаго боку, і мастацкія практыкі абодвух удзельнікаў, і ўласна іх творы цалкам здатныя да “аўтаномнага” існавання, з іншага ж — трапляючы на адну пляцоўку, яны ўтвараюць зладжаную драматургію экспазіцыі.

На першы погляд можа падасца, быццам прастора выглядае трохі пустава: можна было б выкарыстаць яе больш “эканомна” ды эрганамічна. Аднак куратар лічыць такі падыход непрымняльным.

— Ствараючы экспазіцыю, мы звычайна баімся пакідаць пустую прастору, — кажа Наталля Шаранговіч. — Але гэта як белыя старонкі

Сюрпрызы вернісажу

Адкрыццё выстаўкі наведальнікі прадстаўнікі беларускага пасольства ў Маскве і Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы. У ліку гасцей быў і кіраўнік Сакратарыята старшыні Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы Уладзімір Матвейчук, які запомніўся многім нашым чытачам у якасці міністра культуры Рэспублікі Беларусь.

— Натуральна, я па-ранейшаму сачу за жыццём беларускай культуры — і газетай “Культура” ў тым ліку, — распавёў ён. — І шчыра рады, што ў Маскве нашы творчыя набыткі прадстаўлены ў самым шырокім сваім дыяпазоне. Зусім нядаўна быў на выдатным канцэрце класічнай музыкі. Цяпер вось — цікавыя эксперыменты нашых сучасных творцаў... Магу засведчыць, што такая інтэнсіўная і сістэмная работа па прэзентацыі нашай культуры робіць вельмі важную справу ў плане фарміравання іміджа беларускай дзяржавы. Знаходзячыся ў Маскве і пастаянна сустракаючыся з кіраўнікамі рознага ўзроўню, ты вельмі выразна гэта адчуваеш...

Вернісаж выстаўкі быў па-музейнаму рэспектабельны, але ўсё ж не пазбаўлены сюрпрызаў. Адзін з іх — з’яўленне нашай знакамітай зямлячкі Алены Свірыдавай. Як выявілася, яна даўно сабрала з фатографам Андрэем Шчукіным.

— Яшчэ гадоў дваццаць таму ён рабіў маю першую прафесійную фотасесію, — распавяла поп-дзіва. — І вось, калі мы сёння зноў убачыліся, калі я зноў зірнула на тую здымку (Андрэй мне іх падарыў), дык адразу зразумела, што за прамінулы час ні я, ні ён зусім не змяніліся, нягледзячы на ўсе знешнія абставіны...

Як выявілася, у гэтага фотамастака нямала розных прыхільнікаў. Калі вернісаж ужо набліжаўся да лагічнага завяршэння, на прахадной музея раптам быў заўважаны дзіўны джэнтльмен з вялізнай валізаі. “Where I can find Mr. Shchukin?” — марна дапытваўся ён у ахоўнікаў, дадаючы ў паважны антураж музейнага асабняка крыху здаровай фантазмагарычнасці.

Натуральна, гэта адзінкавы выпадак. Аднак няма сумневу ў тым, што выстаўка, размешчаная на запатрабаванай не толькі масквічамі, але і турыстамі пляцоўцы, здатная істотна пашырыць аўдыторыю беларускага сучаснага мастацтва — і культуры ў цэлым.

Бясконцыя пошукі адэкватнага часу

калі там збіраў V.I.P.-персон Англійскі клуб, потым у яго арыстакратычных інтэр’ерах размясціўся небезьведомы Музей рэвалюцыі, а потым і ён стаў анахранізмам...

Шлях наведвальніка да беларускай выстаўкі наскрозь працінае ўсе гэтыя часавыя і сэнсавыя пласты: іх не абмінеш нават чыста фізічна. Гэтыя рэмінісцэнцыі ствараюць добры кантэкс для праекта з назвай “Дэкадзіроўка. Архетып адэкватнага часу”. Адказам на пытанне, што ж такое адэкватны час, ён так і не забяспечвае, але... Па словах куратара праекта Наталлі Шаранговіч, творы сучаснага мастацтва даваць адказы і не павінны — адно ствараць нагоды для роздуму.

Архітэктанічна экспазіцыя выклікае цьмяныя алузіі на будову храма — зрэшты, зразумела ж, цалкам свецкага і зямнога. І да таго ж, створанага на контрпунктах. Чырвоная дарожка, што вядзе кудысьці ўглыб залы, выклікае асацыяцыі з урачыста-парадным абліччам мінулай эпохі, аднак яна скіроўвае да “алтарнай часткі”, абклеенай савецкімі шпалерамі. Менавіта там, бы нейкі “каўчэг”, знаходзіцца эпіцэнтр выстаўкі — інсталляцыя Канстанціна Селіханова. Серыйныя скульптурныя персанажы, чые “абяствараныя” галовы выглядаюць бы нейкія атавістычныя адрыскі, заспеты аўтарам на шляху з бясконцаці ў бясконцаццю. Але ж тыя бясконцаці — цалкам штучныя: гэта банальны аптычны эфект, які спараджаюць два люстэркі, размешчаныя адно насупраць другога.

А пасярэдзіне дыяномай дарожкі месціцца своеасаблівы “рэдзі-мэйд” таго самага аўтара — аўтэнтычны паднос з гранёнымі шклянкамі, поўнымі малака.

— Гэтая работа завязана на маіх асабістых успамінах, — кажа

Сцены гэтага своеасаблівага калідора-дромаса займаюць фотаздымкі Андрэя Шчукіна. Адзін з іх, значна павялічаны ў памерах, стварае візуальную пару да скульптурнай чаргі. Гэта твор з серыі “Агрэгаты стан”, які выяўляе квадратычны злепак марожанай рыбы: такія самыя ненатуральныя варункі, што вядуць да страты індывідуальнасці. Іншыя ж творы нібы дэманструюць “адступленне ад тэмы”: баксёрскія пальчаткі, старая кепка, працятая цвіком... Зрэшты, на думку самага аўтара, ніякага дысанансу тут узнікаць не павінна.

— Тры серыі нібыта ўзаемадапаўняюць адна адну, — тлумачыць ён. — Бокс — гэта агрэсія, стан барацьбы, супрацьленне. “Агрэгаты стан” — своеасабліва алегорыя стану ўнутранага. “Кінестэтыка” — мінімалістычныя нацюрморты, своеасаблівыя “партрэты прадметаў”, якія могуць казаць “самі за сябе” — і, на мой погляд, здатныя распавесці пра чалавека больш, чым яго фотавыява. Я часам гуляюся з гэтымі рэчамі, правакую іх на канфлікты паміж сабой, альбо, наадварот, на ўтварэнне вычварных сувязей, здатных спараджаць іншыя сэнсы. Прымушаю двухвмерную выяву набываць трэцяе вымярэнне — сэнсавую глыбіню...

Звычайна для нас мастацкія выстаўкі — гэта набор артэфактаў, кожны з якіх мае пэўнае значэнне сам па сабе, але сабраныя разам, яны не здатныя ўтвараць новыя сэнсы. Сучасны, куратарскі фармат — поўная таму супрацьлегласць. Ёсць нейкі генеральны канцэпт, на які ў той ці іншай меры працуюць усе творы, аднак на “самастойнае плаванне” яны часцяком не здатныя: бракуе самакаштоўнасці і самадастатковасці. Як падаецца, куратар Наталля Шаранговіч здолела знайсці своеасабліваю

ў кнізе: вазьміце любы прыстойны альбом — вы пабачыце там пэўныя прагалы, паўзы. Яны патрэбны, бо таксама адыгрываюць сваю ролю, дазваляючы лепш успрымаць інфармацыю. Вось і мы ставілі перад сабой мэту, каб пакінутая незапоўненая прастора “грала” на кожную выстаўленую работу. І я вельмі рада, што гэтым разам мы маглі прымяніць нармальныя еўрапейскія падыход да экспазіцыі: прасторы нам не бракавала...

Паколькі Маскоўскае біенале ўключае пад сотню разнастайных падзей, у выставачных залах сталіцы Расіі пад час яго правядзення становіцца даволі цесна — не ў прамым сэнсе, вядома, а ў фігуральным. Гэтым разам у плане выбару месца для беларускага праекта ўсё “зраслося”. Выстаўка настолькі добра дапасавалася да экспазіцыі Дзяржаўнага цэнтральнага музея сучаснай гісторыі Расіі, што выглядае заканамерным працягам папярэдняй залы, прысвечанай “злом эпох” — з элементамі інсталляцыі ў выглядзе чорных чалавечкаў і персанажаў тэлешоу “Лялькі”.

На думку генеральнага дырэктара ўстановы Сяргея Архангелава, выстаўкі сучаснага мастацтва і сапраўды могуць удала дапоўніць экспазіцыю гістарычнага музея.

— Гэта нібы пераход ад гісторыі да сучаснасці, — кажа ён. — Зрэшты, мяжа тут увогуле няўмоўна тонкая, бо сённяшні дзень ужо заўтра стане гісторыяй, і задача нашай установы — трымаць руку на пульсе гэтых працэсаў. Мы ж не музей палеанталогіі або археалогіі...

Матэрыялы паласы падрыхтаваў
Ілья СВИРЬІН
Мінск — Масква — Мінск
Фота Андрэя ШЧУКІНА

Што ж такое “ўчарашні дзень”?

Пакуль цяжка сказаць, як будзе ўспрыняты беларускі спецпраект у айчынным арт-асяроддзі. Хаця, зважаючы на мінулы досвед, можна прагназаваць: водгукі зноў будуць рознымі. Зрэшты, варта ўлічваць, што выстаўка скіравана перадусім на замежных глядачоў ды экспертаў. Сваім меркаваннем адносна “Дэкадзіроўкі...” карэспандэнт “К” папрасіў падзяліцца каардынатамі праграмы спецыяльных праектаў і паралельнай праграмы V Маскоўскага біенале Надзею ПРАСКУРАКАВУ, адмыслова падабраўшы для яе ўсе тыя скептычныя пытанні, на якія толькі хапіла ягоных глудзай.

— Ці лёгка трапіць у праграму Біенале?

— Ужо цяжэй. Мінулым разам у ёй было 65 спецпраектаў, сёлета ж — толькі 46. Прынцып па-ранейшаму вельмі дэмакратычны: за год да старту чарговага біенале на нашым сайце аб’яўляецца прыём заявак, і дастаць сваю прапанову можа любы куратар. Аднак мы вырашылі, што адбор павінен стаць больш удумлівым, і таму была арганізавана спецыяльная камісія, у якую ўвайшлі паважаныя куратары і мастацтвазнаўцы.

— А ці вялікім быў конкурс? Колькі ўвогуле вы атрымалі заявак?

— Канкрэтны лік я зараз назваць не гатова, таму проста скажу, што іх было безліч.

— На вашу думку, чаму быў абраны менавіта беларускі праект?

— Тут увогуле не ўзнікла ніякіх сумневаў. Камісія настолькі яго ўпадала, што без усялякіх ваганняў і дыскусій прапусціла ў праграму Біенале. Без сумневу, гэта выдатны праект, у які мы ўсе адразу ўлюбліліся. Асабіста мне больш за ўсё імпануе нават не філасафічнасць тэмы, але гэтка сапраўднасць, шчырасць, якіх бракуе многім іншым творам сучаснага мастацтва, з іх звышмерным насленнем алегорыі і канцэптаў.

— Адзін беларускі мастак ужо паспеў ахарактарызаваць гэты праект “ўчарашнім днём”, праўда, так і не патлумачыўшы, чаму...

— Мне гэта тым больш няўцям.

— А ці не здаецца вам, што праекту бракуе актуальнасці?

— Паняцце “актуальнасць” — гэта чыстая вады густайшчына. Ёмістае слова, якое кожны можа выплумаць па-свойму. Дык вось, на маю думку, праект — цалкам актуальны. Больш за тое: падазраю, што яго тэма будзе актуальнай за ўсёды.

— Гаворка не пра тэму, але пра выяўленчыя сродкі. Аўтары працуюць “па старыні”, выкарыстоўваючы тую візуальную мову, якую многія лічаць ужо састарэлай: мадэрнісцкую па сваёй сутнасці скульптуру і фатаграфію. Наколькі я магу меркаваць, цяпер увогуле модна адмаўляцца ад карпатлівай мастацкай візуалізацыі і “работы рукамі” на карысць “чыстай ідэі”...

— Падаецца, акурат гэтую моду ўжо смела можна назваць “ўчарашнім днём”. На маю думку, сёння акурат прыслёў час трохі адысці ад высакалобых канцэптальных праектаў (па шчырасці, нам яны трохі ўжо надакучылі) у бок, так бы мовіць, асязальнай візуальнасці, здатнай не толькі транспіраваць ідэі, але і выклікаць пачуцці.

— Гледзячы на гэтыя творы, ці можна прыйсці да высновы, што іх аўтары маюць мастацкую адукацыю?

— Памятаю іх біяграфію, але амаль упэўнена, што гэта так.

— А ці патрэбна яна сучаснаму мастаку? Ці не шкодзіць станаўленню яго індывідуальнасці?

— Не ўсе са мной пагодзяцца, але асабіста я пераканана: нават у тым выпадку, калі мастак збіраецца ўсё жыццё рабіць інсталляцыі з цукеркавых абгортак, ён усё адно павінен прайсці акадэмічную школу: гэта фарміруе нейкі ўнутраны стрыжань. Ды і кшталтаваць, “гадаваць” свой талент трэба ўсім...

Праекцыя “ТэАрт” на інтэрактыў, а яшчэ...

Тыдзень таму ў Мінску распачаўся III Міжнародны форум тэатральнага мастацтва “ТэАрт”. Гэты фестываль літаральна за два гады заваяваў сабе імідж аднаго з галоўных тэатральных святаў у краіне. Адметнасць чарговага форуму — у цэлым блоку беларускіх прэм’ер, большасць з якіх была ініцыявана яго арганізатарамі. Падкрэслім, блок фарміраваўся не з таго, што, як кажуць, “пад рукой ляжала”, — “ТэАрт” сам замаўляў і пастаноўкі, і нават некаторыя п’есы.

Атрымалася, нагадаем, пяць спектакляў у асноўнай праграме і яшчэ тры — у дадатковай. “Patris” ажно трох аўтараў — Сяргея Анцалевіча (ён жа рэжысёр), Дзмітрыя Багаслаўскага, Віктара Красоўскага — тэму патрыятызму вырашыў новымі мастацкімі сродкамі з выкарыстаннем тэхнікі “verbatim”. У “Кароткачасовай” Канстанціна Сцешыка рэжысёр Сямён Александроўскі не вывёў на сцэну ніводнага “жывога” артыста, толькі праецыраваў на сцяну тэкст п’есы, а далей прапанаваў інтэрактыў: каб глядачы самі выходзілі на сцэну, браілі навушнікі ды слухалі той дыялог, агучаны паўсотняй розных бацькоў і сыноў, сярод якіх быў і сам рэжысёр. “Маркотны хакеіст” Паўла Пражко, напісаны па замове форуму і пастаўлены Дзмітрыем Валкастрэлавым, атрымаўся спалучэннем пранікнёна-настальгічных вершаў “з дзённіка”, прачытаных дзвюма артысткамі ў рэжыме “рэха” з далейшым аматарскім відэа гарадскіх краявідаў, “дзе я жыву”. “Ціхі шоргат сыходзячых крокаў” Дзмітрыя Багаслаўскага ў пастаноўцы маладога кыргызскага рэжысёра Шаміля Дыйканбаева стаўся сумесным праектам РТБД з Міжнароднай канфедэрацыяй тэатральных саюзаў (Масква). Нарэшце, “Рамонт” тэатра “Інжэст” паўстаў чарговай аўтарскай работай Вячаслава Іназемцава — як заўсёды, канцэптуальнай, заснаванай на пошуку надзвычай “пластычнага”, “кантиленнага” сінтэзу мастацтваў.

Вядома, падрабязны аналіз убачанага яшчэ наперадзе. Пакуль жа — падвядзём некаторыя вынікі цыкла публікацый “К”, прысвечаных “новай драме”: ён аказаўся акурат у сугуччы з беларускім блокам “ТэАрт” а і многія тэарэтычныя развагі пацвердзіў на практыцы.



Новая драма: шампанскае ці толькі пырскі ад яго?

“Завочная” дыскусія, што разгарнулася на старонках “К” наконт “новай драмы”, стала своеасаблівым люстэркам “падвойнага дзеяння”, бо адлюстравала не толькі стаўленне тэатраў да гэтага жанравага ўтварэння, але і некаторыя асаблівасці самой “новай драмы”. Дык што ж мы ўбачылі?

Некаторыя рэжысёрскія рэплікі сведчылі пра тое, што нашы пастаноўшчыкі не зусім, так бы мовіць, “падкаваныя” не толькі ў тэрміналогіі, але і ў тым, што дакладна стаіць за словазлучэннем “новая драма”. Бо іх запытваюць пра адно, а яны адказваюць — пра іншае. Іх — пра новую драму, а яны — пра драмтэатр увогуле, а таксама пра тое новае, што там можа быць. А між тым, згаданае азначэнне ўжо можа лічыцца агульнапрынятым, і пры цяперашніх інфармацыйных матчах масах высветліць, “што ёсць што”, не так і цяжка, не спасылаючыся на тое, што мы, маўляў, “бедныя” (ва ўсіх адносінах, не толькі фінансавых). Ётак жа, пры жаданні, можна азнаёміцца з самімі п’есамі: і на свае вочы — на сайце Платформы перфарматыўных тэхнік “Зерне”, і на свае вушы — на чытках п’ес, якія раз-пораз ладзіць Цэнтр беларускай драматургіі на Малой сцэне Рэспублікан-

скага тэатра беларускай драматургіі. Дый па тэатрах тыя п’есы рассылаюцца. Іншымі словамі, хто шукае — той знаходзіць. Я — пра тое, што некаторым кіраўнікам тэатраў няблага хаця б ведаць, што робіцца навокал — і менавіта ў іхняй тэатральна-драматургічнай сферы.

Тут, праўда, ёсць адна дэталі, якая датычыцца ўжо не саміх тэатраў, а аўтараў, што належаць да гэтага кірунку. На адным з “круглых сталюў”, серыя якіх ладзіцца напярэдадні чарговага Міжнароднага форуму тэатральнага мастацтва “ТэАрт”, некаторыя з іх адкрытым тэкстам дэкларавалі сваю пазіцыю: маўляў, нічога асабліва не чытаць з сусветнай драматургіі для таго, каб... лепш захаваць сваю адметнасць. Так што ў сэнсе элементарнай дасведчанасці — тэатры і аўтары, што называецца, на роўных. Не, я ні ў якім разе не супраць “новай” і нават “звышновай” драмы, трагедыі, камедыі. Тым больш, і аўтары там вельмі розныя. Адпаведна, такія ж розныя і тэксты: ёсць і спрэс з мацюкамі, і ці не матэматычна вывераныя, і з эйфарыяй ад нявыпраўленых памылак, і з цікавымі разважаннямі на вечную тэму розных пакаленняў — “бацькоў і дзяцей”. Але аўтарам таксама было б няблага часам выглядаць са свайго “панцыра”: пакуль яны збольшага пішучы пра сябе саміх. А каб выйсці кудысьці за гэтыя межы, звяртаюцца да тэхнікі “verbatim”,

заснаванай на выкарыстанні дакументальных запісаў (дзённікаў, інтэрв’ю). Але ніводная тэхніка, ніводны самы навагодні стыль — яшчэ не гарантыя якасці.

Калі ж мы, нарэшце, уцямім, што новае і добрае — не заўсёды сінонімы? Як і не антонімы, разведзеныя па розныя бакі барыкад. Ёзья два паняцці існуюць паасобку, кожнае — само па сабе. Каб ім пасябраваць, трэба элементарна зрабіць крок насустрач адно аднаму. Добрае (тое, да прыкладу, што мы лічым класікай) робіць такія крокі пастаянна — і жыве перапрачытаннімі, пераасэнсаваннімі. А вельмі новае — здараецца, часам папросту не развіваецца, не ўдасканальваецца, застаючыся ў сваім аднойчы знойдзеным “загончыку”. Вядома, ужо сама спроба знайсці сваю нішу заслугуе ўвагі. Але ўзгадайце: тое, што прынята называць тэатральнай “вампукай”, калісьці таксама было... новым. У мастацтве папросту нельга заставацца ўвесь час на адным месцы: у лепшым выпадку, атрымліваецца звыклае рамясто, не больш...

У беларускую драматургію прыходзіць (ды ўжо прыйшло!) новае пакаленне аўтараў. Цыкл публікацый “К”, прысвечаны “новай драме”, безумоўна, узніме (ды ўжо ўзняў) увагу да апошняй. Не далей як днямі сустрэла дырэктара аднаго з абласных тэатраў. Той радасна “рапартаваў”: маўляў, перачыталі,

спыніліся на адной з п’ес — пэўна, будзем ставіць. І гэта добра! Бо так паступова будзе рабіцца “натуральны адбор”, а новыя рэжысёрскія прачытанні настройчы і саміх аўтараў на пошук новых гарызонтаў. Бо пакуль асабіста я заўважыла наступную дэталі, якая стала ледзь не заканамернасцю. Увасабленні беларускіх “новадраматычных” твораў выйграюць за кошт цікавай, нешараговай, па-рэжысёрску адметнай пастаноўкі, якая часам “спрачаецца” з драматургічным тэкстам. А вось пры звароце нашых маладых рэжысёраў да еўрапейскіх твораў апошніх дзесяцігоддзяў — наадварот, часцей “выйграюць” самі тэксты, якія аказваюцца больш цікавымі за сваё ўвасабленне на беларускай сцэне. Хаця ёсць і парытэтычныя варыянты — тое ж “Вянчанне” паводле аднайменнай п’есы польскага пісьменніка Вітольда Гамбровіча, напісанай у 1953 годзе, і пастаўленае Аляксандрам Янушкевічам у Беларускім дзяржаўным тэатры лялек у 2011-м.

Дыскусія ў чарговы раз пераканала, наколькі важныя для тэатра студыйная праца, эксперыментальная сцэна, прычым з улікам таго, што любы эксперымент як крок у нязвяданае далёка не заўжды можа быць паспяховым. Ёта заўсёды рызыка. А хто не рызыкуе — той, як вядома... Дарэчы, вы любіце шампанскае?..

Надзея БУНЦЭВІЧ

Дзіўным чынам апытанне выявіла парадаксальную рэч: нягледзячы на тое, што феномен “новай драмы” беларускімі тэатрамі пераважна не прызнаецца, актуальныя п’есы паступова трапляюць у іх рэпертуары. Цікава, але выявілася, што ў дзесяці з апытаных намі тэатраў плануецца да пастаноўкі або ўжо ідуць творы Паўла Пражко, Дзмітрыя Багаслаўскага і Мікалая Рудкоўскага.

Да прыкладу, п’есы Паўла Пражко ідуць на сцэнах Магілёўскага абласнога тэатра, Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы, Мазырскага драматычнага тэатра імя Івана Мележа. Мікалая Рудкоўскага — у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, плануецца пастаноўка ў Нацыянальным акадэмічным драматычным імя Максіма Горкага. А Дзмітрый Багаслаўскі зараз, лічы, становіцца “топавым” аўтарам: намер паставіць ягоныя творы выказалі Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа, Нацыянальны акадэмічны

Лёд бадай не крануўся, але...

тэатр імя Янкі Купалы, Брэсцкі акадэмічны, ды яшчэ пэўную зацікаўленасць выказаў Тэатр імя Максіма Горкага. Ёта не кажучы пра тое, што аднайменнай прэм’ерай спектакля па ягонай п’есе “Ціхі шоргат сыходзячых крокаў” (рэжысёр — Шаміль Дыйканбаев (Кыргыстан) распачаў свой новы сезон РТБД. Словам, не прызнанне “дэ-юрэ” не перашкаджае адноснаму прызнанню асобных аўтараў “дэ-факта”.

Нагадаю, галоўнае пытанне, якім мы “шпулялі”, як выказаўся тэатразнаўца Аляксей Стрэльнікаў, у нашым няхітрым апытанні гучала так: ці зацікаўлены тэатры ў п’есах “новай драмы”? І адказы на яго акурат і выявілі сэнсавую “нестыкоўку” паміж паняццямі “сучасная беларуская драматургія” і “новая драма”. У разуменні многіх рэжысёраў, кіраўнікоў дзяржаўных устаноў розніцы паміж гэтымі з’явамі не існуе. “Не лічу “новую драму” феноменам”; “піяр”; “раздутае паняцце” і г. д. — сутнасць адказаў некаторых рэспандэнтаў зразумець нескладана. Між тым, “сучасная беларуская драматургія” трапіла ў катэгорыю

легалізаваных тэрмінаў: з беларускімі драматургамі, у цэлым, тэатральная супольнасць працуе.

Па сутнасці, мэтай нашага апытання было дазнацца, пра што думаюць, куды рушаць беларускія тэатры на прыкладзе “непрызнанага” феномена і якую пазіцыю яны займаюць у дачыненні да развіцця тэатра як пляцоўкі, што мусяць прапанаваць разнастайныя формы размовы з глядачом.

“Дыягназ” атрымаўся нясуцяшальным, ды ўсё ж прыкметным: тэатры трымаюцца за традыцыйныя формы выказванняў, у тым ліку і таму, што да апошніх прывыкаюць беларускі глядач, які “галасуе” рублём. У выніку, у віхуры гэтага замкнёнага кола “тэатр — традыцыя — глядач — тэатр” галовы кружацца ўжо ў многіх, аднак разарваць яго наважваюцца адзінкі.

Як ні дзіўна, але тыя самыя адзінкі, якія вырашыліся на эксперымент, зусім не губляюць, і досвед Магілёўскага абласнога тэатра, Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, таго ж Брэсцкага акадэмічнага, які, дарэчы, прадставіў сябе

на сёлетнім Міжнародным тэатральным фестывалі “Белая вежа” спектаклем “Ураджай” па п’есе П. Пражко, — таму прыкладам.

Акрамя занепакоенасці ў рэнтабельнасці эксперыментальных пастановак, да якіх большасць рэжысёраў далучае творы “новай драмы”, сімптаматычным аказваецца яшчэ адно назіранне. Ётую рэакцыю трапна выказаў дырэктар — мастацкі кіраўнік Гомельскага гарадскога маладзёжнага тэатра Юрый Вута. “Стаўлюся насцярожана”, — сказаў ён у дачыненні да твораў сучасных драматургаў. Ёзья насцярожанасць, палітыка чакання — бадай, галоўны парог, аб які спатыкаюцца тэатральныя (ды не толькі) ініцыятывы. Можна зразумець жаданне кіраўнікоў стварыць свой, адметны, не падобны да іншых, тэатр, але агульная карціна нашых тэатраў не пясніць вока яскравымі колерамі. Магчыма, таму, што рызыкаваць у нас акурат і развучыліся.

І яшчэ адно. Як заўважыў галоўны рэжысёр Мазырскага драматычнага тэатра Раман Цыркін: “Ды і адкуль нам дазнацца пра тую “но-

вую драму”?”. Рэжысёр панаракаў на адсутнасць спецыялізаванага выдання, прысвечанага тэатру, дзе друкаваліся б новыя драматургічныя творы, абмяркоўваліся праблемы беларускай тэатральнай прасторы. Вядома, ён у нечым меў рацыю, аднак калі казаць пра дзень сённяшні, то ў Інтэрнэце ёсць прыклады шэрагу ініцыятыў, якімі можна было б скарыстацца. Аднак недахоп інфармацыі, які адчуваюць тэатралы, маглі б часткова кампенсаваць дадатковыя медыяпраекты. Да прыкладу, сайт Цэнтра сучаснай драматургіі значна выйграў бы, калі б на ім былі размешчаны відэа-ці аўдыязапісы чытак новых п’ес. Падаецца, тэхнічна цалкам магчымыя он-лайн-трансляцыі тых жа чытак па Скайпе. У кірунку скарыстання іншых спосабаў распаўсюджвання “новай драмы” ёсць куды рухацца.

Ды тым не менш... Сёння, як бы ні цураліся паняцця “новая драма” дзяржаўныя тэатры, працэс паволі ідзе. Як бы ні былі заняты рэжысёры “вечнасцю”, але паставіць “штосьці жывое” таксама хочацца. Лёд яшчэ не крануўся, спадарства, але ён дае расколіны.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Опера

На камернай сцэне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі адбылася прэм'ера дзвюх аднаактовак: спачатку — Моцарта, потым — Сальеры. Анонсы абяцалі “інтэрактыў” у вечнай спрэчцы: хто каго? Бо гэтыя дзве пастаноўкі — “Дырэктар тэатра” і “Спачатку музыка, а потым словы” саборнічалі паміж сабой яшчэ ў 1786 годзе, замоўленыя іх аўтарам у якасці своеасаблівага кампазітарскага конкурсу. Тады перамог — Сальеры. А цяпер?..



Сцэна з оперы В.А. Моцарта “Дырэктар тэатра”.

Спачатку — зінгшпіль...

Дзіцячага музычнага тэатра-студыі ўвасабляюць абдзеленыя на талент актрысы, але такія ролі, каб выклікаць у гледачоў жывы смех, патрабуюць, насамрэч, яшчэ большага акцёрскага майстэрства.

Але ж і ўласна музыка ў гэтых операх патрабуе больш “моцартаўскага” гуку (нават у Сальеры) — лёгкага, палётнага, па-класіцысцку “дробенькага”. Інструментальны ж ансамбль на чале з дырыжорам Іванам Касцяніным імкнецца “замяніць сабой” нават не камерны, а вялікі сімфанічны аркестр. Бадай, не адчуваюць “салоннай” атмасферы і спевакі, што прызвы-

чаліся да фарсіравання гуку ва ўмовах вялізнай залы.

Тым не менш, уласна з вакалізацыяй, уключаючы бездакорнасць інтанавання і віртуознасць пасажаў, усе спраўляюцца добра. Таму — зноўку “выиграе” твор Сальеры, дзе і гаварыць не трэба, і партыі працейшыя па вакальнай тэхніцы, затое больш выйгрышныя па вобразнасці. А ўдзел у гэтым спектаклі такіх надзвычайных музычных ды артыстычных спевакоў, як Дзіяна Трыфанавіч і Сяргей Лазарэвіч, спрактыкаваных на партнёрстве ў камернай пастаноўцы “Рыта, або Пірацкі трохвугольнік” Г.Даніэці (тым больш, што

яна ідзе ў той жа зале), і ўвогуле забяспечвае Сальеры абсалютную перамогу.

Не застаецца ў проигрышы і тэатр, бо засваенне музыкі XVIII стагоддзя для яго папросту неабходнае. Дый колькасць прэм'ер, якія будуць карыстацца поспехам у гледача (ужо хаця б таму, што яны — камічныя ды ідуць у маленечкай зале), узрастае. Гледачу таксама карысна пазнаёміцца з невядомай для большасці музыкай, ацаніць прафесійнае майстэрства Сальеры і яго спробу “прымірыць” у сваім творы “сур'ёзную” оперу з камічнай: менавіта да такой думкі прыходзяць яго

героі — кампазітар з паэтам. Цікава, што трыяда самых знакамітых моцартаўскіх опер (“Вяселле Фігары”, “Дон Жуан”, “Чароўная флейта”), якія ўтрымліваюць рысы абдзвюх жанравых разнавіднасцей, узнікла акурат пасля напаяжартоўнага саборніцтва з Сальеры.

Што ж да ідэй рэжысёрска-сцэнаграфічных, дык іх у спектаклях магло б быць і больш. Сюжэты так і просяцца да аб'яднання, паралелей з сучаснасцю — варыянтаў можа быць безліч. Але пастаноўшчыкі спыняюцца на чорна-белай графіцы касцюмаў,

А гледачу карысна пазнаёміцца

металічных рашотках, якія, пры ўсёй сваёй мудрагелістасці ды аздабленні “золатам”, не даюць воку радасці.

У свеце камерная сцэна вельмі часта трактуецца як эксперыментальная, дзе максімальна ўлічваюцца архітэктурна-акустычныя асаблівасці прасторы. Наш тэатр вымушаны ісці пакуль іншым шляхам: прыстасаваць класіку пад умовы сваёй камернай сцэны. А чаму б не аб'явіць сярод нашых твораў кампазітарскі конкурс? Прычым на лепшы сцэнічны твор менавіта для гэтай залы, дзе гледачы, да прыкладу, могуць сядзець па перыметры (моладзь — увогуле на поскілках-дыванках), а дзея — адбывацца ў цэнтры, дзе музыканты-інструменталісты (у самым неверагодным спалучэнні) могуць станавіцца паўнапраўнымі “дзеючымі асобамі”, і г.д. Падобныя эксперыменты з прасторай абавязкова адаб'юцца не толькі на музыцы, але і — на кантынгенце гледачоў. Можа, ёсць сэнс і ў оперным мастацтве крыху паэксперыментаваць?..

Фота прадастаўлена тэатрам

Эстрада

XII Рэспубліканскі конкурс маладых эстрадных выканаўцаў “Белазуўскі акорд” прыпаў сёлета на тры юбілей: 65-годдзе “БелАЗа”, 375 гадоў з часу першай згадкі ў летапісах мясцовасці, дзе пабудаваны завод, і 50-годдзе атрымання Жодзінам статусу горада.

Дадзены конкурс шмат у чым можа лічыцца своеасаблівай лабараторыяй беларускай песні. І справа не толькі ў тым, што адна з дзвюх песень павінна быць беларускамоўнай. Аргкамітэт на чале з дырэктарам ПК “БелАЗа” Генадзем Смольскім сочыць за тым, каб беларускі рэпертуар пастаянна пашыраўся ды абнаўляўся. Такі падыход паступова змяняе і вольную праграму ўдзельнікаў: у ёй пачынае гучаць на дзіва шмат песень “добрых і розных”, а не адно дрэнныя копіі замежнай эстрады, што мяжуюць з пародыяй. І, галоўнае, усё гэта застаецца ў аўдыяфондах і — выдаецца на компакт-дысках, якія потым могуць “круціцца” не толькі ў хатнім асяродку ўдзельнікаў, але і на дыскатках, нават на Беларускім радыё, павышаючы вагу не адно конкурсу, але і нашага нацыянальнага эстраднага мастацтва.

Пачынаючы з леташняга конкурсу, беларускую песню ўдзельнікі выконваюць у суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам Віктара Бабарыкіна. Сёлета гэты калектыў увогуле здзейсніў творчы подзвіг. З-за супадзення па тэрмінах з “Дажынкамі”, дзе браў удзел духавы бэнд, ад аркестравага суправаджэння хацелі ўжо адмовіцца. Дый за публіку баяліся: ці збярэцца яна а 22-й гадзіне, калі прыездзе аркестр? Але зала была паўночкая! Музыканты ж адразу пасля завяршэння “дажынкаўскай” праграмы рушылі са Жлобіна ў Жодзіна. Па дарозе расклалі ноты ў парадку, адпаведным лёсаванню ўдзельнікаў. І з аўтобуса — на сцэну, для апошняй паўгадзіннай рэпетыцыі з вакалістамі, бо ранейшыя

Песня на 12 “...Акордаў”

“прыстасаванні” салістаў і аркестра адбываліся раней у Мінску. Але ўсё роўна канкурсанты лепш спявалі назаўтра — на заключным гала-канцэрце, калі жарсці саборніцтва ўжо ўлегліся, а ўдзельнікі крыху адпачылі (прыз аркестра, падпісаны В.Бабарыкіным, атрымаў секстэт “Арыён” з Магілёва, які скарыў добрым шматгалосцем).

Удзел аркестра яшчэ больш павысіў патрабаванні да ўдзельнікаў. Невыпадкава сёлета на пяць гадоў была ўзнята верхняя ўзроставая планка: ад 16-ці да 30-ці гадоў. Пра трывалы рост прэстыжнасці конкурсу сведчыць і пашырэнне яго геаграфіі. Ужо некалькі гадоў як ён можа лічыцца Адкрытым, бо на яго з задавальненнем прыязджаюць салісты і гурты з Расіі (“Накюрн” з Курскай вобласці стаў уладальнікам прызга “Сцэнічнае аб'яанне”). Сёлета ўпершыню ўдзельнічала яшчэ і Украіна. А калі да беларускага рэпертуару звяртаюцца замежныя канкурсанты, гэта не што іншае, як дадатковая папулярнасць нашай нацыянальнай культуры, у тым ліку ў замежжы. Няма сумневу: за час існавання конкурс займае сваё аблічча, даў добры старт многім спевакам (праз яго адбор прайшло больш за 600 маладых салістаў ды вакальных ансамбляў) — і па сваім узроўні ўзрос гэтак жа, як і прадукцыя “БелАЗа”.

Сёлета вылучыліся адразу двое лідараў: вельмі музычная, абаяльная, пластычная мінчанка, выхаванка Тэатра-студыі “Хвілінка” Кацярына Шумская з адметным рэпертуарам, уменнем кожную песню выканаць “па-свойму” — і добра падрыхтаваная украінка, студэнтка музычнага вучылішча імя М.Глізера Юлія Сідарук, уладальніца моцнага голасу з вялікім дыяпазінам і народнымі адценнямі. Іх падзяляў усяго адзін бал, і першая справядліва стала ўладальніцай Гран-пры, другая — Першай прэміі ды Прызга глядацкіх сімпатый.



Кацярына Шумская.

Віталь Сычоў з Гомеля ўразіў цікавым пачуццёвым голасам, але з аркестрам крыху разгубіўся (Другая прэмія). Ганна Салаўянчык з Пухавіцкага раёна і Кацярына Лазука са Старадарожскага раёна зачаравалі агульнай гарманічнасцю, кранальнымі тэмбрамі, але так і не выявілі тэмпераменту (Трэцяя прэмія).

Прыз за лепшую песню атрымаў народны артыст Беларусі, знаны кампазітар Эдуард Зарыцкі. Прэм'ернае выкананне гэтай адметнай, далёкай ад звыклых клішэ, кампазіцыі “Плылі гусанькі” на верш Васіля Зуёнка калісці прынесла перамогу Наталлі Тамела на Нацыянальным фестывалі беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне. Больш да “...Гусанькаў” ніхто не звяртаўся: можа, надта складанай здавалася песня, асабліва па нечаканай інтанацыйнасці? А вось Кацярына Шумская рызыкнула — і перамагла, вярнуўшы слухачам сапраўдную перліну.

Прыз за аўтарскую песню дастаўся гамялячаны Таццяне Астапенка — за “Аўкцыён”, што па стылістыцы, асабліва ў прыпеве, блізка да душашчыпальнага шансона. Выбару ў гэтай намінацыі папросту не было: усяго дзве спявачкі, адна з якіх, са схільнасцю да року, атрымлівала гэтую ўзнагароду ўжо летась. А між тым, папраўдзе добрых песень розных аўтараў — як прафесіяналаў, так і аматараў, у тым ліку тых, дзе музыка і словы былі створаны адным чалавекам, — на конкурсе хапала. Высокім прафесіяналізмам, адухоўленасцю і прыгажосцю лірыкі свяціліся творы Алены Атрашквіч, прыўзнімаючы выканаўцаў і прыносячы ім лаўрэатства, а кампазітару — прыз “За любоў да роднай песні”. Амаль імпрэсіянісцкай аранжыроўкай вылучаліся кампазіцыі Фёдара Жыляка. “Народнасцю”, фальклорнай афарбаванасцю аўтарскай думкі — “Раніца” Аліны Конаравай у выкананні артыстычнай, непасрэднай Настасі Ляскоўскай з Ліды ды іншых. Але — не падыходзілі яны пад азначэнне, закладзенае ў Палажэнне аб конкурсе. Дык, можа, трэба яго адкарыктаваць? Назвы спецыяльных прызвоў увогуле было б мэтазгодна пакінуць “адкрытымі”, каб журы мела магчымасць адзначаць лепшых менавіта за тое, што было ў іх найбольш адметным.

Матэрыялы паласы падрыхтавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Мастыхін

След штодзённых разважанняў

З 8 кастрычніка ў Нацыянальным мастацкім музеі працуе персанальная выстаўка работ вядомага беларускага жывапісца Вячаслава Захарынскага. Гэта мастак, які пастаянна знаходзіцца ў пошуку. Яго карціны ўзнікаюць з унутранай патрэбы ў развіцці, абнаўленні. Жывапіс звернуты не да гледача, а да самога сябе, свайго ўнутранага "Я"; гэта жывы след штодзённых разважанняў з пэндзлем...

У кожнага творцы ёсць тэмы, звяртаючыся да якіх ён з найбольшай адкрытасцю ды яснасцю выказвае сваё стаўленне да свету, свае філасофскія і эстэтычныя погляды. Вячаслава Захарынскага можна назваць "шматслоўным": любая тэма распрацоўваецца ў дзясятках варыянтаў, таму з'явіліся цэлыя жывапісныя цыклы.



В.Захарынскі. "Брава, маэстра!". 2011 г.

Можа падасца, што ў іх няма нічога агульнага: настолькі непадобныя яны. Спачатку з'явіліся палотны, дзе смелая фантазія аўтара пранікае ў душу чалавека. Цыклы "Пацукі", "Фарысеі", "Грэшнікі" і "Святыя" імкнуцца да разважання і даюць уяўленне пра "чорнае" і "белае", пра тое, што яно нікуды не знікае і жыве побач з намі, — значная рыса светаўспрымання мастака. Гэта адчуванне, пабудаванае на падсвядомасці, але не надуманае, гэта — спосаб існавання ў мастацтве.

Пазней нарадзіліся іншыя цыклы. Некаторае падабенства з рэстаўрацыйнымі працэсамі раскрыцця жывапісных пластоў можна ўбачыць у серыі "Врэмён свяваючая нить...". Задачы прадвызначаюць і кампазіцыйную пабудову, дынамічную, беглую, што пагарджае дэталямі (цыкл "Лэдзі"). Партрэтны жывапіс у большасці выпадкаў — гэта зборны вобраз. Мастак свабодна ўзаемадзейнічае з мадэллю, зыходзячы з уласнага ідэалу ("Незнаёмая зна-

ёмая", "Эвелін Обэйт, народжаная прыгажосцю").

Вячаслава Захарынскага ведаюць не толькі ў нашай краіне, але і за мяжой, дзе ён шмат выстаўляўся. З 1993 па 1996 год мастак з'яўляўся візітарным прафесарам Еўрапейскай Акадэміі мастацтваў у Варшаве (Польшча) і яе афіцыйным прадстаўніком у Беларусі. У 2012-м быў узнагароджаны медалём Францыска Скарыны.

Работы розных гадоў аб'ядноўваюць рысы, абумоўленыя ўласцівасцямі прыроды аўтара. Тэмперамент і індывідуалістычныя асаблівасці мастака, уменне мысліць філасофскімі катэгорыямі даюць магчымасць пераасэнсоўваць ды сінтэзаваць у сваёй творчасці розныя стылі і традыцыі. Творчасць Захарынскага знаходзіцца ў працэсе развіцця і дае ўяўленне пра некаторыя канцэпцыі ў беларускім жывапісе на мяжы XX — XXI стагоддзю.

Марына МАЛЬГІНА,
загадчык аддзела выставачнай дзейнасці і рэкламы НММ Рэспублікі Беларусь

Прэзентацыя



Пасляваенная Усходняя Германія вачыма Хельгі Парыс. Погляды, жэсты, усмешкі, паставы, звычкі людзей краю, іх характары — вядомая фотамастачка дазваляе ўбачыць гісторыю гэтых земляў як гісторыю асобнай супольнасці, своеасаблівага сямейнага роду, "эра" якога зараз няўмольна сыходзіць у нябыт. Зазірнуць у "паўсядзённасць" Усходняй Германіі 1960-х — 90-х гадоў запрашае выстаўка славутага фотаграфа, што адкрылася на гэтым тыдні ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь. У рамках мерапрыемстваў, прымеркаваных да культурнай падзеі, важна адзначыць і сустрэчу беларускай публікі з аўтарам ды куратарам выстаўкі, якія асабіста прыехалі ў Мінск, каб прадставіць свае работы.



Выстаўка

"Сёння вы можаце вырабіць шкляную скульптуру з дапамогай мікрахвалевай печы, можаце скарыстацца 3D-прінтарам, які падкажа вам арыгінальную скульптурную форму, але майстэрства, прафесіяналізм па-ранейшаму не страчваюць сваёй актуальнасці". Гэтыя словы славутага бельгійскага майстра Эдварда Ляйбовіча можна лічыць своеасаблівым эпіграфам да першага Міжнароднага фестывалю мастацкага шкла "GlassНавігацыя", што завяршыўся на мінулым тыдні ў Галерэі Міхаіла Савіцкага ў Мінску.

Падзея стала сапраўднай неспадзяванкай для айчынай арт-публікі. Многія прывычаліся ставіцца да мастацкага шкла як да чагосьці ўтылітарнага, ужытковага і... кансерватыўнага. Адным словам — разнавіднасці ДПМ. Наведаўшы ж выстаўку, гледачы пераканаліся, што "традыцыйны" матэрыял не толькі валодае неабсяжным дыяпазонам выяўленчых магчымасцей, але і здатны стаць адэкватным рэтранслятарам найсучасных канцэптualiных павеваў. Бо мастацкае шкло — даўно ўжо не толькі прыгожыя вырабы кшталту вазы ды фужэра. Гэта наравістая матэрыя, якая прагне вырвацца на свабоду ды выявіць усю разнастайнасць сваіх магчымых форм. А розныя тэхнікі дапамагаюць ёй у тым.

Акурат для таго, каб паказаць невычэрпнае багацце магчымасцей "су-

"GlassНавігацыя" па шкляных пуцявінах

працоўніцтва" аўтара з матэрыялам, і быў зладжаны мінскі фестываль. Найвялікшай неспадзяванкай стала шырокае замежнае прадстаўніцтва. Арганізатары фестывалю не мелі сродкаў для аплаты дарогі і пражывання гасцей, аднак тэма паставіліся да гэтага з разуменнем і ўзялі ўсе выдаткі на сябе. "Шкляныя людзі" — гэта адмысловая "каста" сучасных творцаў, прадстаўнікі якой раскіданы па розных кутках свету. Нягледзячы на геаграфічны адлегласці, яны даўно ведаюць адно аднаго і раз-пораз з'язджаюцца ў адну "кропку зборкі", каб папрацаваць разам, прадэманстраваць публіцы новыя творы ды падзяліцца досведам з усімі ахвотнымі. Заўсёдна такіх замежных форумуў з нядаўняй пары сталі і беларускія мастакі Алена Атрашкевіч ды Павел Вайніцкі. Менавіта іх намаганнямі ў свеце "шкляных людзей" сёлета з'явіўся новы тапонім — Мінск.

Ідэю спецыфічнага форуму падтрымалі Музей гісторыі горада Мінска, Беларускі саюз мастакоў, Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў і прыватны партнёр — галерэя шкла і керамікі "Vaiva". Праграма ўключала не толькі выстаўкі, але і прагляды кінафільмаў, майстар-класы мэтраў, якія давалі магчымасць пазнаёміцца з рознымі праявамі, тэхнікамі ды развіццём сучаснага мастацкага шкла.

Традыцыйнае выдзіманне, выразанне алмазам, апрацоўка кіслотой — гэтыя тэхнікі па-ранейшаму "ў трэндзе", і нельга выказаць словамі,

на што здатны крохкі матэрыял у руках мастака, які яго шануе і разумее.

— Шкло — гэта асобны свет, які мае на ўвазе працу з формай, колерам, святлом. Яно можа раскрывацца нават не ў чатырох, а ў пяці вымярэннях, трэба толькі разумець яго прыроду і верыць яму, — словы Эдварда Ляйбовіча сталі своеасаблівай прэамбулай да галоўнай падзеі форуму — міжнароднай выстаўкі, дзе былі прадстаўлены творы мастакоў шкла з дзевяці краін свету.

Напрыклад, работа "Карал" Варэла Веса з Фінляндыі — гэта кавалак рознакаляровага шкельца, нібыта выцягнуты з дна мора, і яго чароўную крохкасць падкрэслівае адмысловая падстаўка з цэгля. "Галюцынаген" Вольгі Сазыкінай (Беларусь) — празрыстыя шкляныя кветкі, што з'яўляюцца з кансерваваных слоікаў; здаецца, яшчэ хвіліна — і яны растануць у паветры, пакінуўшы наведвальніка

сам-насам з пытаннем: ці не прымролася яму размаітае суквецце? Яшчэ адзін запамінальны кантраст — сумесная работа беларускіх мастакоў У.Кір'янчыка, К.Раціцкай, М.Сядова, М.Валодзіна і А.Атрашкевіч — інсталляцыя "Датычная памяці": набор сталавага начыння, дзе металічныя "галоўкі" відэльцаў і лыжак працягваюць шкляныя ручкі, захоўваючы дотык папярэднякаў. У спалучэнні з іншым матэрыялам шкло толькі падкрэслівае свае "здольнасці" ды прыцягальнае характава.

Іншы паварот — шкло як "музыка сфер", дзе сутыкаюцца колеры і фактуры. У гэтым рэчышчы вылучаюцца літоўскія майстры. На выстаўцы прадстаўлены творы Індры Стулгайтэ-Крукіене "Хутар", дзе ў маленькіх дамках "жывуць" маленькія "бурбалкі" святла, "Камяні Марса" — з іх касмічна-бірузовым начыннем. Нельга забыцца на "Захад"



В.Верыкайтэ. "Увага".
Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

славутага Рэмігуса Крукаса, дзе ў шурпатым марыве пыхае-разліваецца рудое сонца. Аднак поспехі робяць і беларусы: сумесная работа Д.Жаўтаровіча, А.Аляксейчык, У.Кір'янчыка, Е.Крыштопіка "Канфлікт чорнага" — гэта прыгожая дуэль чорнага і празрыста-нефрытавага, выяўленая, нават абмежаваная, геаметрыяй форм.

Што яшчэ можа дазволіць сабе шкло? Якія свавольствы? Ды ўсе, якія жадае майстар: напрыклад, "скурчыць грымасу" (як у творы таго ж Ляйбовіча "Дыятрыявы твар"), ператварыцца ў "гравіюру" ("Месячная саната" Александра Фокіна), стаць мастацкім адлюстраваннем рэнтгенаўскага здымка ("Шкляныя косткі" Сяргея Белавокага), пагуляць з піктаграмамі ("Увага" Вальды Верыкайтэ)...

Ды, вядома ж, яно можа дазволіць аўтару паразважаць над сэнсам быцця (пра гэта сведчаць філасофскія работы "Бясчасавасць", "Знікненне" Алены Атрашкевіч, "Калыска для коткі" Аляксандра Аляксейчыка) і ўбачыць знаёмыя рэчы, міфалагемы, герояў у нечаканым ракурсе ("Акцябраты" і "Маленькі прынец" Паўла Вайніцкага).

Як засведчыў фестываль, тэхналогіі мастацкага шкла здатныя не толькі арганічна ўвасабляць характэрныя для сучаснага мастацтва выказванні "на сур'ёзную тэму", але і ўзбагачаць іх новымі візуальнымі нюансамі, не падуладным ніякім іншым выяўленчым сродкам. Шкло можа многае, калі аўтар удыхае ў матэрыял сваю думку і душу. Бо як сказаў фінскі шкломайстар Веса Варэла: "Калі ў вас няма страху — вы не мастак".

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Ілья СВІРЫН

Сёння мы працягваем расповед пра журналісцкі аўтапрабег па сельскіх рэгіёнах нашай краіны, які доўжыўся ў першыя тыдні верасня. Гэта — трэцяя, фінішная, частка вандроўкі, што бярэ пачатак з чэрвеня. Такім чынам, у выніку рэалізацыі сёлета аўтапрабегу мы паспелі наведаць усе нашы вобласці... Нагадаем, асноўная мэта акцыі — вышук сельскіх брэндаў, вакол якіх бібліятэкі і клубы “раскручваюць” свае творчыя праекты.

Акцыя “К”: журналісцкі аўтапрабег па СДК і не толькі



Гарбузяны рай і лялькі-званаркі

Маршрут выбіралі па прынцыпе “пальцам у неба”. Так што Асіповіцкі раён і ягоная вёска Вяззе трапілі на карту прабегу, лічы, выпадкова. Але ў любой выпадковасці ёсць, вядома, пэўная доля заканамернасці. Дырэктар мясцовага СДК Мікалай Забаўскі, як аказалася, — даўні завочны сябра “К”: браў удзел у нашых он-лайн-канферэнцыях, стаў апошнім часам адным з нашых экспертаў у плане выкарыстання інфармацыйных тэхналогій для піяру сельскай клубнай дзейнасці. У тым ліку і таму ягоная ўстано-

Тры класікі на адной трасе, або Ад Багдановіча да Адамовіча



Скульптурная экспазіцыя ў Асіповічах.

ва, па выніках леташняга рэспубліканскага конкурсу, стала лепшай сярод аграгарадоцкіх клубаў краіны...

Вяззеўскі СДК уразіў старанна прыбранай і маляўнічай прыклубнай тэрыторыяй: грады гарбузоў суседнічалі з кветнікамі, а з-за фантана з адмысловай скульптурнай кампазіцыяй выгледвала вадасховішча, што сапернічала па глыбіні ды блакіце з высокім небам... Словам, лепшай натурплячоўкі для тэатралізацыі і не прыгадаеш. І апошнія тут, як высветлілася, ладзяцца з зайздроснай пастаяннасцю. Да прыкладу — платны “Вясельны абрад на вяззеўскі лад”. І няма ў гэтай назве фальшу, уласцівага для гора-фалькларыстаў, што “крояць” мерапрыемствы без грунтоўных экспедыцый ды даследаванняў: усё ладзіцца ў Вяззі адмыслова на мясцовым матэрыяле. Нават лялькі, якія набываюць маладыя, — унікальныя: у кожнай у донцы — гліняны звончык, таму пераліваецца яна вясёлым спевам. Такія лялькі можна набыць толькі ў Вяззі!

А ў кастрычніку на падворку перад установай культуры прайдзе тэатралізаванае свята “Гарбузяны рай”. Хто, цікава, стане ўладальнікам самага вялікага гарбуза? Неаспрэчна адно: мяркуючы па водгуках вясцоўцаў, прайдзе яно, як і заўжды, з немалой выдумкай, а таму — з аншлагам ды з гарантаным грашовым даходам.

Калі хата дзівосамі багата

Але галоўны брэнд Вяззі ў тым, што тут пад час дзяцінства летаваў у цёткі Максім Багдановіч. Хата

тая, на жаль, у Вяззі не захавалася. А вось у СДК яна... ёсць. Для гэтага варта зайсці ў клубны музей, дзе сярод іншых эксклюзіўных экспанатаў (адны лялькі-званаркі чаго вартыя!) можна ўбачыць дакладную копію дыктоўнай міні-хачіны, дзе ў 1895 годзе пад час летняга адпачынку будучы паэт упершыню спазнаў роднае слова, пачаў размаўляць па-беларуску...

Копію хаты зрабілі мясцовыя гурткоўцы. Дах у яе здымаецца — можна разгледзець планіроўку, палюбавацца мэбляй, у кладоўцы нават кубельчык для сала ёсць, у якога накрыўка таксама здымаецца. Сала ж, на жаль, няма: відаць, клубнік паласаваўся... А музей называецца “Наша хата дзівосамі багата”.

І за ўсімі гэтымі дзівосамі — постаць Мікалая Забаўскага, інтэлігента, знаўцы мясцовых цікавостак ды заўзятага камп’ютаршчыка. Ён у Вяззі — сам па сабе брэнд. Дарэчы, металічную выяву хлопчыка на шары ў басейне вясцоўцы называюць “Міколкам”. Значыць, паважаюць Міколу...

Між іншым, сёлета плануецца пашырыць супрацоўніцтва ўстановы з Літаратурным музеем Максіма Багдановіча: літаральна праз пару месяцаў у Вяззі будзе адкрыта мастацка-дакументальная выстаўка, прысвечаная класіку. Абмяркоўваецца і пытанне ўстаноўкі на месцы дома, дзе гасцяваў чатырохгадовы Максім Багдановіч, валуна з мемарыяльнай шыльдай, правядзення літаратурных святаў. Справа, як заўсёды, — за ініцыятывай з боку мясцовых жыхароў.

У двухпавярховым будынку, дзе працуюць поруч клуб ды бібліятэка, можна прабавіць з карыс-



Вятрак у пасёлку Глуша.

цю для сябе ці не ўвесь дзень — сумна не будзе! Паверце, далёка не кожная ўстанова культуры мае такую хатне-гасцінную аўру, напрацаваную (дакладней — “намоленую”) цягам не аднаго дзясятка гадоў. Вабяць не толькі клубныя акцыі, не толькі музей ды колькасць камп’ютарнай тэхнікі — прыцягвае да сябе і сельская бібліятэка...

Столік на дваіх

А кіруе ёй Лілія Маскалёва. Актыўны чытач у яе мяняе кнігі два разы на месяц. І такіх, на ўласныя вочы пераканаліся, — шмат. Тэма “Багдановіч у Вяззі” распрацавана максімальна: з літаратурнага пункта гледжання і з краязнаўчага. Бібліятэкарка, як і кіраўнік СДК, можа і экскурсію ў музей правесці. І гэта — толькі адна з бібліятэчных спецыялізацый.

Метадычная “фішка” ўстановы — мэтанакіраванае выкарыстанне тэматычнай літаратуры. І не толькі пра Багдановіча. Ва ўтульным куточку бібліятэчнай залы — столік на дваіх. Гэта для маладых, што нядаўна ажаніліся. Тут і выданні падабраны адпаведна: як сумеснае жыццё наладжваць ды дзяцей выхоўваць. І столік не пустуе. Шмат мультымедычных крыніц інфармацыі пад дэвізам “Кніга — добра, дыск — сучасна”. Краязнаўства ў Ліліі Маскалё-

вай — асаблівае: яна адсочвае лёсы зніклых вёсак сельсавета. А такіх на сёння набярэцца ажно з два дзясяткі. У бібліятэчным архіве, адкрытым для ўсіх ахвотных, — не толькі тапанімія ды этымалогія. Мы шмат пісалі пра неадкладную неабходнасць захавання гаворак-дыялектызмаў, вуснай народнай творчасці тых паселішчаў, што ўжо зніклі з карты Беларусі, але канкрэтнае пацвярджэнне, што ўсё гэта мэтанакіравана захоўваецца ў выглядзе ёмістых зборнікаў, знайшлі пакуль толькі ў Вяззеўскай бібліятэцы. Vivat, спадарыня Лілія! З вамі цікава размаўляць, у вашых залах пануе невынішчальны дух спазнання.

тыры гады, бібліятэкі — таксама... Адзіная праява цывілізацыі — што тыднёвы візіт аўтаграмы...

Агледзелі замкнёны будынак колішняй установы культуры. Падзівіліся. Тым больш, што шыкоўная будыніна заможнага, па ўсім відаць, лясніцтва, якая месцілася непадалёк, пра бесперспектыўнасць вёскі, сапраўды, не нагадвала. У чым жа справа? З гэтым пытаннем і прад-оўжылі вандроўку. Непадалёк ад Караняў аказалася вёска Карытнае, па якой доўга гойсалі ў пошуках устаноў культуры. Запыталіся ў трактарыста гадоў трыццаці, дзе ён культурна адпачывае. Упэўнена растлумачыў, як дабрацца да Дома культуры, але заўважыў, што танчыць

З дзейнасцю бібліятэк Асіповічыны добра знаёмы ўжо гадоў сем. Памятаю, як упершыню быў уражаны разнастайнасцю форм працы тых, каму наканавана, здавалася б, бязвыпазна “чэзнуць” над кніжным пылам. Не, бібліятэкары раёна ці не першымі ў рэспубліцы пачалі выкарыстоўваць у якасці платных паслуг тэатралізацыі, магчымасці лячэнага тэатра. Тады і прыйшоў да высновы: у бібліятэчнай справе атрымліваецца ўсё ў тых, каму абраная прафесія падабаецца...

СДК не працуе?

Зразумела, што рушылі далей у самым добрым настроі. Праязджаючы па ваколіцах Асіповічаў, заўважылі з дарогі незвычайную скульптурную кампазіцыю з фантанам, размешчаную каля буйнога мясцовага прадпрыемства будаўнічых матэрыялаў, і не змаглі не спыніцца, каб займець колькі здымкаў “на памяць”. З’явілася нагода зрабіць тое ж і ў час наступнага нашага прыпынку. **Вёска Караны** сустрэла пахам свежай раллі: **Асіповічына**, як і ўся Беларусь, капала бульбу. Адна з жанчын, абапершыся на рыдлёўку, паведаміла з жалем, што клуба ў іхняй, падаецца, не такой ужо і безнадзейнай, вёсцы няма ўжо ча-

асабліва няма з кім: усё дзвучаты на вучобу ў горад з’ехалі...

Скарб на 21-м кіламетры

Як аказалася, знайсці мясцовы СДК было зусім не складана: яго будынак, бачна, добра дагледжаны, размясціўся якраз каля трасы Р-34, што звязвае Асіповічы з Калінкавічамі і Мазыром. А калі больш дакладна — на 21-м кіламетры шашы. Гэты факт мясцовыя культасветработнікі — дырэктар СДК Людміла Трубаніч і мастацкі кіраўнік установы Наталля Малая — цікава аб’ягравалі ў назве дыскатэкі.

Аднак не толькі дыскатэкай адзінай жыве Карытнае. Хутчэй наадварот: нешматлікую і рознаўзроставую моладзь (а школьнікаў у аграгарадку ўсяго 48) сабраць на адной плячоўцы адной толькі музычнай праграмай, да таго ж, абмежаванай па часе, даволі праблематычна. Але выйсце ў крэатыўных работнікаў СДК знайшлося! Ужо не першы год у вясковым парку (да слова, у XIX стагоддзі ў Карытным размяшчалася шляхецкая сядзіба Вайніловічаў, дзе, як мяркуюць даследчыкі, у 1868-м гасцяваў Вінцэнт Дунін Марцінкевіч) праводзіцца інтэрактыўнае свята для дзяцей, у аснове якога — пошук імправізаванага скарбу, тэматычна звязанага з гісторыяй мясцовасці. І хай сабе такая форма працы і не прыносіць установе вялікіх грашовых дывідэндаў, але вельмі падабаецца мясцовай грамадзе.

Захоўвае ды папулярывае СДК не толькі мясцовыя легенды, але і, маючы некалькі калектываў, спеўныя традыцыі, а таксама народныя абрады. У захаванні апошніх мясцоваму Дому культуры дапамагае ні многа ні мала, а UNESCO. Што да фальклору, то стаўленне да мясцовага матэрыялу — вельмі беражлівае. А як можа быць інакш, калі, як высветлілася ў час размовы, Наталля Малая даводзіцца пляменніцай славу таму Міхасю Дрынеўскаму — народнаму артысту Беларусі, мастацкаму кіраўніку Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Г.Цітовіча? Відавочна, што любоў да народнай спадчыны ў гэтым родзе закладзена на генетычным узроўні.

Тым жа Еўрасаюзе элемент любой установы культуры, прыдаўся дарэчы: доўгі час адным з пастаянных наведвальнікаў музычных святаў у СДК Карытнага быў малады хлопца-калясачнік з пасёлка Глуша, для годнага адпачынку якога меліся ўсе ўмовы...

Арфаграфія і "хваробы" ветрака

Чарговым пунктам нашага аўтападарожжа загадзя, яшчэ на этапе планавання, была абрана Глуша — здавалася б, звычайны пасёлак у Бабруйскім раёне. Але абмінуць яго было немагчыма. Пагадзіцеся самі: непаўторны

най памылкай — у сувязі з убачаным на месцы яна падаецца вельмі сімвалічнай.

А ўбачылі мы наступную карціну: на маляўнічай паляне размясцілася старадаўняя царква (між іншым, узор драўлянага дойлідства!), млын, а таксама некалькі будынін рознага стану захаванасці. Пры гэтым дагледжаным выглядае толькі праваслаўны храм, які, не зважаючы на музейны статус, жыве паўнавартачным жыццём: кожную нядзелю там адбываюцца набажэнствы. А вось той жа млын-ветрак спраўляцца са сваімі функцыямі не можа нават намінальна: пад час адной з апошніх навальніц у

этнаграфічнага характару. Акрамя таго, у музеі стварылі майстэрні народных рамёстваў. Прайшло колькі дзесяцігоддзяў, і ад колішняга музея, які наведвалі турысты не толькі з раёна ды вобласці, але і нават з замежжа, не засталася і шылды. Каб даведацца, які ўстанова цяпер мае статус, давялося звяртацца да супрацоўнікаў мясцовага Дома культуры.

Як высветлілася, сённяшні мастацкі кіраўнік Дома культуры Людміла Вячорка ў свой час разам з сяброўкай стаяла ля вытокаў музея: ездзіла ў экспедыцыі, займалася апісаннем выяўленых артэфактаў... Становіцца яшчэ больш крыўдна ад таго, што людзі не зма-

спехам у мясцовага насельніцтва майстар-класы па вырабах з гліны. Базе на тэрыторыі колішняга музея пад навасам маюцца дзве ганчарныя печы.

Але не толькі ганчарныя перспектывы мае скансен у Глушы. Па словах Людмілы Вячорка, неўзабаве на музейнай тэрыторыі адродзіцца і ткацкая майстэрня. Прынамсі, ужо знойдзены малады спецыяліст, які пагадзіўся, хай сабе спачатку і на палову стаўкі, заняцца гэтай вельмі цікавай, але, разам з тым, і нялёгкай справай. Цяпер — слова за мясцовым, абласным кіраўніцтвам, якое, перакананы, павінна максімальна падтрымаць ініцыятыву...



Аляксандр Арлоў дэманструе ўласныя вырабы.



Наталля Малая і Людміла Трубчанін.



Музейная экспазіцыя ў Вязеўскім СДК.



Будынак СДК у Карытным.



Памяшканне колішняга СК у Каранах.

Не маглі не пацікавіцца і адносна сельскага клуба ў вёсцы Караны. Як аказалася, гэты населены пункт уваходзіць у зону абслугоўвання СДК у Карытным. Па словах яго дырэктара, Каранскі СК і сапраўды ўжо некалькі гадоў не працуе: няма ахвотнага там працаваць. Яшчэ адзін фактар, што прывёў да закрыцця ўстановы — тыповы: істотнае скарачэнне колькасці жыхароў вёскі. А таму мясцовыя ўлады не знайшлі лепшага выйсця, як прадаць прыватніку драўляны будынак Каранскага клуба. Але, як запэўніла Людміла Мікалаеўна, мясцовае насельніцтва не засталася без культуры: цяпер святочныя праграмы і выступленні калектываў перабраліся на пляцоўку шыкоўнага будынка ляснацтва, а аб'явы з інфармацыяй пра іх загадзя вывешваюцца на слупах.

Ужо развітваючыся, звярнулі ўвагу на прадумана зроблены пандус. Як аказалася, такі абавязковы ў

Музей рамёстваў, будынак колішняй гуты, а таксама асоба выдатнага беларускага пісьменніка Алеся Адамовіча — усе гэтыя брэнды (іх пошук і з'яўляўся нашай асноўнай мэтай у вандруцы) не маглі не прывабіць.

Перасекшы мяжу пасёлка, вырасылі найперш наведваць мясцовы скансен — даволі нетыповую ўстанову не толькі для Магілёўскай вобласці, але і для краіны ў цэлым. Як аказалася, дарогу да музея пад адкрытым небам знайсці не так і проста. Дзіўна, але апытаньня намі мясцовыя жыхары мелі цямнае ўяўленне пра месцазнаходжанне ўнікальнага па многіх параметрах аб'екта, таксама як і пра сам музей. Што і казаць: атрымалася невялікае сацыялагічнае даследаванне, вынікі якога пакуль не могуць абнадезіць.

Як ні дзіўна, але дапамог нам прыдарожны ўказальнік на роднай мове, няхай сабе і з арфаграфіч-

"бедалагі" адарваліся дзве драўляныя лопасці, што цяпер валяюцца побач... Хапае "балячак" і ў так званым доме бедняка: з-за гліны, якая там захоўвалася для патрэб ганчарнай майстэрні, а дакладней, з-за вільготнасці, ад яе ўтворанай, пагнілі перакрыцці, бэлькі і, што самае крыўднае, багаты этнаграфічны матэрыял, сабраны пад час экспедыцыі... А адметная лазня, якая палілася "па-чорнаму", і ўвогуле засталася толькі на фотаздымках...

Надзея на "хэпі-энд"

А ўсё ж пачыналася вельмі добра. Яшчэ ў 1980-х на адведзенае пад Бабруйскім месца перавезлі разнастайныя жылыя, грамадскія, гаспадарчыя будынікі, сабраныя ў вёсках раёна. За некалькі гадоў у пастаянных экспедыцыях быў назапашаны найбагацейшы экспазіцыйны матэрыял — найперш

гаюцца за створанае ўласнымі рукамі, за справу, на плён якой ахвяравалі свае сілы ды здароўе...

Хаця ўсё ж надзея на "хэпі-энд" ёсць. На дадзены момант на базе колішняга музея дзейнічае Цэнтр рамёстваў, дзе "прапісаўся" народны дзіцячы калектыв "Глечыкі", які хоць неяк ажыўляе музей.

Вядома ж, нельга не адзначыць і гаспадара ганчарнай майстэрні — члена Саюза майстроў Беларусі Аляксандра Арлова, які, нягледзячы на ўмовы, што спрыяльнымі аніяк не назавеш, згуртаваў вакол сябе мясцовых дзяцей ды падлеткаў. Што найбольш прыемна: некаторыя з юнакоў маюць намер прадоўжыць сваё навучанне рамесніцкаму майстэрству на базе вучылішчаў. Да слова, сярод іх — і дзеці Аляксандра Арлова. Хто ведае, магчыма, праз колькі гадоў гэтая сямейная дынастыя праславіцца сваім майстэрствам далёка за межамі раёна...

Тым больш, гэтакі спрыяе яшчэ адзін брэнд Глушы — Фэстываль народных рамёстваў "Глушанскі хутарок", на які збіраюцца майстры-керамісты з усёй вобласці. Акрамя семінараў, дзе народныя рамеснікі дзеляцца сваім досведам, у рамках свята праходзяць і карыстаюцца по-

Падабенства скансена ў Глушы з Баранавіцкім раённым цэнтрам рамёстваў у вёсцы Русіно відавочнае. Праблем хапае і там, і там. Але пры гэтым баранавіцкі скансен актыўна развіваецца, мае ў сваім арсенале прапановы і для дзяцей, і для маладзёнаў, і для людзей сталага ўзросту. Перакананы, хапае месца для інтэрактыўу і ў Глушы. Да прыкладу, ва ўсім свеце папулярныя разнастайныя СПА-працэдур, існуюць дзясяткі відаў саўнаў. Але дзе можна папарыцца ў традыцыйнай беларускай лазні "па-чорнаму" — у свой час цудоўна апісанай Максімам Гарэцкім, — з усімі яе недахопамі і перавагамі? Існуе меркаванне, што па ўзроўні стэрыльнасці такая лазня падобная да хірургічнай аперацыйнай. Хто ведае, магчыма менавіта такога інтэрактыўу не хапае замежным турыстам. Хаця чаму толькі замежным? Асабіста я таксама хацеў бы адчуць подых гісторыі не толькі праз "рымскія тэрмы"...

Не менш прывабнымі для турыстычнага патэнцыялу Глушы выглядаюць не толькі магчымасці Музея рамёстваў, але і брэнд сусветна вядомага пісьменніка Алеся Адамовіча, які знайшоў свой апошні прытулак на мясцовых могілках...

Але пра гэта — у працягу нашага падарожжа ў наступным нумары "К".
Яўген РАГІН і Кастусь АНТАНОВІЧ, нашы спецыяльныя карэспандэнты
Мінск — Асіповіцкі раён
Фота аўтараў

Лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

На людным месцы

Сёння ўжо практычна не засталася дзеючых майстроў-бондараў. Аднаму з найстарэйшых майстроў бондарскай справы — Сяргею Свірэпу споўнілася больш за 80. І быў ён апошнім бондарам, каб дзевяць гадоў таму супрацоўнікі аддзела культуры не стварылі ў горадзе Іванава школу бондарства...

За адраджэнне старажытнага рамяства ўзяўся жыхар Іванава Васіль Голік, які быў перакананы, што саліць агуркі ды квасіць капусту трэба абавязкова ў драўляных бочках. Ён жа і стаў першым дырэктарам школы, якой цяпер

А бондары — на вагу золата

кіруе яго ўдава — Тамара Голік. У школу, адкрытую ў 2000-м, прымалі вучняў 7-х — 9-х класаў агульнаадукацыйных школ горада Іванава. Па трохгадовым курсе навучання ў ёй займалася каля паўсотні навучэнцаў.

Чаму хлапчукоў бяруць толькі з сёмага класа? Усё проста: у шасцікласнікаў яшчэ няма сілы трымаць у руках сякеру. Дзячынкі таксама просяцца. І школа гатовая ўзяць іх на вучобу, бо ім можна даручыць дэкарывае аздабленне вырабаў. А яшчэ вучняў знаёмяць з матэрыялазнаўствам, чарчэннем, маляваннем і жывапісам, кампазіцыяй.

Праграму і вучэбны план давялося зацвярджаць у шасці міністэрствах: працы, фінансаў, юстыцыі, адукацыі, культуры і эканомікі. Потым адрамантавалі будынак, закарвалі на заводзе прылады...

У Іванаўскай школе бондарства адбылося шэсць выпускаў. Шмат хто з яе выпускнікоў пасля заканчэння працягвае адукацыю па атрыманай спецыяльнасці ў сярэдніх спецыяльных навучальных установах і ПТВ. У народнага бондарскага рамяства з'явілася будучыня. А калектыву школы ў 2009 годзе была ўручана спецыяльная прэмія Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За доўгае адра-

джэнне" ў намінацыі "Народная творчасць".

Аднак, на вялікі жаль, Іванаўская школа бондарства, адзіная ў Беларусі, сёлета змяніла статус і стала звычайнай дзіцячай школай мастацтваў дэкарывае-прыкладной творчасці. У гэтым навучальным годзе тут запланавана адкрыццё новага аддзялення — роспіс па дрэве.

Бондарству вучацца зараз больш за паўсотню хлопчыкаў 7-х — 9-х класаў, якія жывуць не толькі ў райцэнтры, але і ў навакольных вёсках. Выпускнікі школы працягваюць навучанне ў Пінскім індустрыяльна-педагагічным і Кобрынскім мастацкім каледжах. Хлопці могуць вырабіць

скрыню для сала, маслабойку ды іншыя вырабы з дрэва...

Сёння перад нашым пакаленнем стаіць складаная ды важная задача: не страціць і аднавіць шматлікія дасягненні нашых продкаў. Самыя розныя бытавыя рэчы, прылады працы, упрыгожанні — усе яны нясуць гэтыя этнакультурныя энс, традыцыі, даюць нам найкаштоўнейшую інфармацыю пра нашу мінуўшчыну. Пospех іванаўскіх вучняў пераконвае, што сакрэты бондарскага рамяства на Беларусі захавваюцца, бо сапраўднае мастацтва не сыходзіць у нябыт і не знікае назаўжды...

Галіна СУША, спецыяліст аддзела традыцыйнай культуры і аматарскай творчасці Інстытута культуры Беларусі, член Беларускага саюза майстроў народнай творчасці

Беларусы свету

Кажучы пра беларускую супольнасць у суседніх Расіі, Украіне, Польшчы ды Літве, мы часцяком забываемся на немалую колькасць суайчыннікаў, якія жывуць у Малдове. Сярод іх — бізнесмены, інжынеры і, вядома ж, творчыя людзі. Адзін з іх — мастак Вячаслаў ІГНАЦЕНКА, чья выстаўка “Калейдаскоп” улетку прайшла ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Пасля адкрыцця праекта мастак разам з намеснікам старшыні беларускай грамады ў Малдове, кіраўніком беларускай нядзельнай школы ў Кішыніёве, культуролагам Ганнай МАЗУР пабываў у Інфацэнтры “Культура-інфа”.

удзельнічаю ва ўсіх групавых выстаўках Саюза мастакоў Малдовы, не першы год з’яўляючыся сябрам арганізацыі. У Малдове заўсёды падкрэсліваюць, што я — беларускі мастак, тым больш, цікаваць да нашай краіны ў Кішыніёве — вялікая, а яе імідж — высокі.

— А ці шмат увагі з боку грамадства прыцягваюць мастацкія праекты?

В.І. — У тым і справа, што мастакі, у сваёй большасці, ладзяць выстаўкі для сябе ды сяброў. На наступны дзень пасля адкрыцця часцяком можна назіраць пустыя залы... Праўда, маюцца і выключэнні. Да прыкладу, у той жа Нацыянальным музеі прыроды і этнаграфіі, дзе я ў свой час прадстаўляў выстаўку, людзі ходзяць, бо там — цікавая інтэрактыўная экспазіцыя.

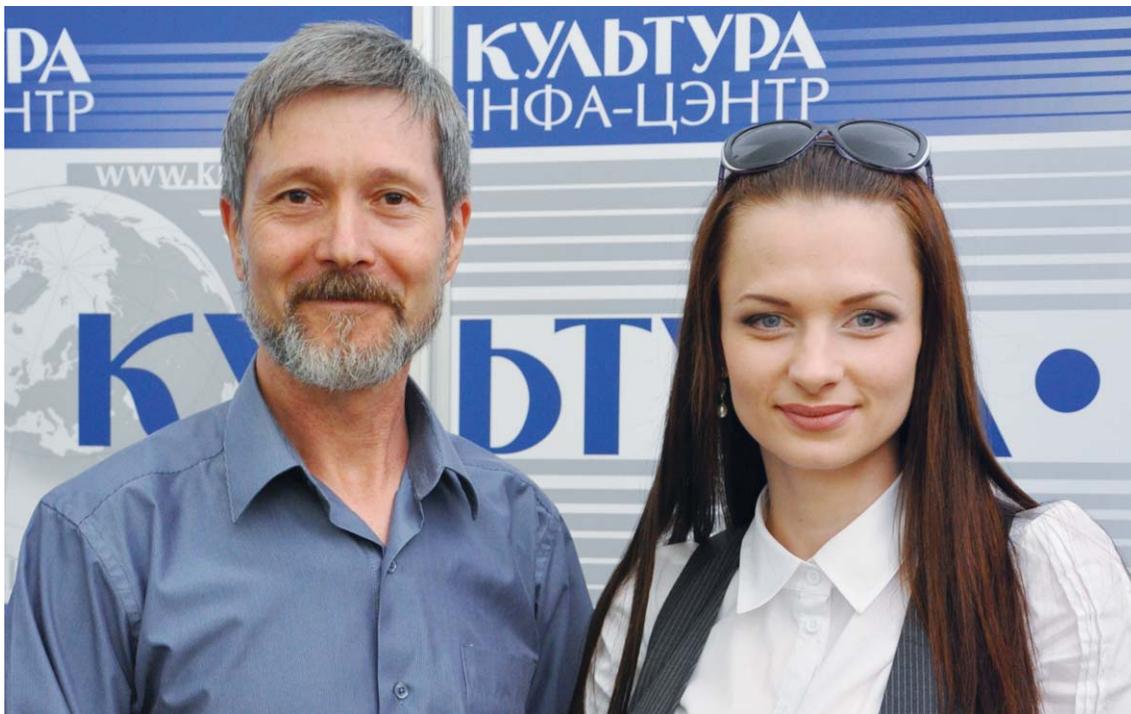
Г.М. — Грамада існуе ўжо амаль дваццаць гадоў. Увосень будзем святкаваць наш юбілей. За гэты час арганізацыя аб’яднала сотні беларусаў, якія па волі лёсу трапілі ў Малдову. Афіцыйна ў грамаду ўваходзіць каля трохсот чалавек. Сярод членаў суполкі шмат творчых асоб: выдатныя мастакі, паэты, спевакі, музыканты і кампазітары. Прыходзяць да нас і прадстаўнікі бізнесу, дзяржаўныя служачыя, праграмісты... Аднак усё тут сябе пачуваюць камфортна, таму што нас аб’ядноўвае любоў да роднай Беларусі.

Усяго ж у Малдове — восем этнакультурных аб’яднанняў землякоў. У свой час быў створаны Каардынацыйны савет беларускіх суполак Малдовы пры Пасольстве нашай краіны.

— Які галоўны прафесійны клопат у вас як намесніка старшыні арганізацыі беларусаў Малдовы?

Нашы ў Малдове: арт-рынак і мова

Знайсці ключы да сэрца моладзі



В.І. — Стараюся наведваць родны край хаця б раз на год, пабачыцца з роднымі ды сябрамі. Знаходзячыся на Беларусі, імкнуся пабываць і ў сталічных музеях ды галерэях. Калі ж казаць аб праектах, то, сапраўды, раней мае выстаўкі праходзілі на Беларусі. Сёлетняя ж — у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва — зусім іншы ўзровень. Спадзяюся, яна спадабалася мінчанам. На жаль, ажыццяўляць такія праекты больш часта — вельмі дарагое задавальненне, улівачы тое, што сам вымушаны быў аплачваць транспартныя выдаткі...

— Пад час адкрыцця выстаўкі вы зазначалі, што перыядычна ўдзельнічаеце ў пленэрах. Ці бывалі з гэтай нагоды ў Беларусі?

В.І. — На жаль, у беларускіх пленэрах ніколі не ўдзельнічаў. Відавочна, што тая тысяча кіламетраў з лішкам, якая падзяляе Мінск і Кішыніёў, — вялікая перашкода для актыўнага ды плённага супрацоўніцтва паміж мастакамі мітраполіі і дыяспары. З іншага боку, усё трымаецца на асабістых кантактах, і калі цябе не ведаюць, то, адпаведна, не будуць запрашаць паўдзельнічаць у праектах, якім бы таленавітым ты ні быў. У гэтай сувязі, хацелася б пад час прыездаў наладжваць супрацоўніцтва з мастакамі ды галерэямі абласных і раённых цэнтраў.

— Наколькі актыўнае выставачнае жыццё ў Малдове?

В.І. — Надзвычайна актыўнае! Я нават на ўсе адкрыцці выставак не паспяваю хадзіць! Але большасць выставачных праектаў — саматужныя, якія часцей за ўсё праводзяцца ў бібліятэках. А вось буйных мастацкіх галерэй, акрамя залы Саюза мастакоў, у Кішыніёве і няма. Тым не менш,

— А беларуская грамада ў Малдове падтрымлівае творчыя ініцыятывы сваіх суайчыннікаў?

Г.М. — Натуральна! Стараемся падтрымліваць і маральна, і матэрыяльна. Тыя ж буклеты да выставак Вячаслава Міхайлавіча зроблены за кошт нашай абшчыны. Скажу шчыра: без падтрымкі мастаку вельмі цяжка. Так склалася, што ў Малдове, як і ў многіх постсавецкіх краінах, творца вымушаны дзейнічаць ды змагацца сам па сабе. Паўнаватраснага арт-рынку няма як у Беларусі, так, тым больш, і ў Малдове. Словам, бракуе неабходнай інфраструктуры: ні дылераў, ні дастатковай колькасці галерэй, ні адпаведных СМІ.

— Як вы трапілі ў Малдову?

Г.М. — Што да мяне, то калі б мне хтосьці гадоў дзесяць таму сказаў, што я пераеду са свайго роднага Мінска ў Кішыніёў, не паверыла б! У мяне ўсё добра складвалася дома: залаты медаль пасля школы, на “выдатна” абаронены дыплом Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, перспектыўная прапанова па працы... Але — выпадковае знаёмства з добрым малдоўскім хлопцам перарасло ў шчырае вялікае, не падуладнае ніякім межам пачуццё і перанесла мяне, карэнную мінчанку, да не менш карэннага кішыніёўца.

Потым, неж абсалютна натуральна, пачынаеш шукаць сваіх, сваіх па духу, па мове, па адметных і непаўторных аўтэнтычных рысах, уласцівых толькі тым, хто, як і ты, мае адну Радзіму, і імя ёй — Беларусь! Так я і знайшла “сваіх” у беларускай грамадзе Рэспублікі Малдова.

— Колькі слоў пра арганізацыю, калі ласка.

Г.М. — Перад нашай супольнасцю стаіць вельмі сур’ёзная праблема працы з моладдзю. Наш актыў, у пераважнай большасці, — людзі сталага веку. Маладыя людзі, калі і прыходзяць, то вельмі рэдка. Тое ж можна сказаць і пра дзяцей, якія неахвотна наведваюць нашы мерапрыемствы са сваімі бабулямі.

Аднаўленне дзейнасці беларускай нядзельнай школы, якая размясцілася ў Пасольстве, трохі змяніла сітуацыю ў лепшы бок. Але, відавочна, гэтага мала. Я ўжо неаднойчы казала пра стварэнне маладзёжнай беларускай фармацыі ў Малдове. Без гэтага супраціўляцца асіміляванню вельмі цяжка. Трэба ўлічыць, што дзеці, дваццацігадовая моладзь у Кішыніёве не ведаюць нават рускую мову, не кажучы пра нашу родную. Таму тым, хто прыходзіць да нас, даводзіцца ўсё перакладаць з беларускай мовы на малдоўскую. І тым не менш, праз колькі месяцаў дзеткі авалодваюць родным словам, пачынаюць спяваць, чытаць вершы...

— Магчыма, для прыцягнення моладзі варта больш актыўна выкарыстоўваць новыя тэхналогіі і магчымасці Інтэрнэту?

Г.М. — Безумоўна. Нам патрэбны добры сайт, насычаны разнастайным матэрыялам, у тым ліку інтэрактыўным. Але, разам з тым, трэба больш актыўна выкарыстоўваць магчымасць і тых жа квот для паступлення нашых суайчыннікаў з Малдовы ў беларускія ВНУ. Спадзяюся, што і святкаванне 20-годдзя беларускай абшчыны ў Малдове, якое будзе адзначацца ў лістападзе, прыцягне ўвагу грамадскасці і, найперш, нашых шматлікіх суайчыннікаў...

**Гутарыў Кастусь АНТАНОВІЧ
Фота аўтара**

СТРАТА

КРУКОЎСКИ Мікалай Ігнатавіч

30 верасня 2013 г. на 89 годзе пайшоў з жыцця **КРУКОЎСКИ Мікалай Ігнатавіч** — выдатны беларускі навуковец, філосаф, эстэтык, культуролаг, грамадскі дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, кандыдат філалагічных навук, доктар філасофскіх навук, прафесар.

Мікалай Ігнатавіч Крукоўскі прайшоў плённы і складаны жыццёвы шлях. Ён нарадзіўся 16 лістапада 1923 г. у вёсцы Машкова Аршанскага раёна Віцебскай вобласці. У гады Вялікай Айчыннай вайны добраахвотнікам пайшоў на фронт. Ваяваў у партызанскай брыгадзе Канстанціна Заслонава. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны I ступені, медалём “За адвагу”, медалём “Партызану Айчыннай вайны” I ступені.

Пасля вайны скончыў філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (1950 г.). З 1963 г. выкладаў у Беларускам дзяржаўным ўніверсітэце, працаваў у Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтры імя Францыска Скарыны.

З 1994 года і да апошняга часу Мікалай Ігнатавіч з’яўляўся супрацоўнікам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, выкладаў на кафедры філасофіі, працаваў вядучым спецыялістам навукова-даследчага аддзела.

Мікалай Ігнатавіч Крукоўскі — аўтар шматлікіх артыкулаў, манаграфій, дапаможнікаў па праблемах сучаснай эстэтыкі, культуралогіі, па пытаннях станавлення нацыянальнай самасвядомасці, узаемаадносін культуры і суверэнітэту народа, у тым ліку: “Логіка прыгажосці” (1965 г.), “Асноўныя эстэтычныя катэгорыі: вопыт сістэматызацыі” (1974 г.), “Кібернетыка і законы прыгажосці” (1977 г.), “Ното pulcher — Чалавек прыгожы” (1983 г.), “Філасофія культуры: уводзіны ў тэарэтычную культуралогію” (2000 г.), “Бляск і трагедыя ідэалу” (2007 г.) ды іншых. Яго навуковыя інтарэсы мелі шырокі абсяг і ахоплівалі праблематыку філасофіі, лінгвістыкі, эстэтыкі, культуралогіі ды іншых галін ведаў.

Мікалай Ігнатавіч займаў актыўную жыццёвую пазіцыю, выхаваў не адно пакаленне маладых навукоўцаў. Яго заслугі па праве адзначаны высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь смуткуе з прычыны смерці Мікалая Ігнатавіча Крукоўскага і выказвае спачуванні яго родным і блізкім.

Светлая памяць аб Мікалаі Ігнатавічы Крукоўскім назаўсёды захаваецца ў сэрцах яго родных і блізкіх, вучняў і калег.

КУЧЫНСКИ Эдуард Віктаравіч

25 верасня 2013 г. пайшоў з жыцця заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, прафесар, адзін з самых вопытных педагогаў Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, які зрабіў значны ўнёсак у развіццё беларускай скрыпічнай школы, **КУЧЫНСКИ Эдуард Віктаравіч**.

Валодаючы высокім педагогічным майстэрствам, **Кучынскі Э.В.** падрыхтаваў плеяду яркіх музыкантаў-выканаўцаў. Выпускнікі яго класа паспяхова працуюць у самых вядомых аркестравых калектывах у нашай краіне і за мяжой. Валодаючы арыгінальнай метадыкай навучання, заснаванай на лепшых прыняцях савецкай скрыпічнай школы і ўзбагачанай уласным педагогічным вопытам, **Кучынскі Э.В.** праводзіў вялікую працу па прапагандзе дасягненняў музычнага мастацтва Беларусі як у нашай краіне, так і за мяжой. Разам са сваімі выхаванцамі ён прымаў удзел у розных конкурсах і фестывалях, праводзіў майстар-класы і адкрытыя ўрокі, выступаў з дакладамі, арганізоўваў канцэрты. Неаднаразова прымаў удзел у працы журы міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў выканаўцаў. Цягам многіх гадоў з’яўляўся членам экспертна-мастацкай камісіі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Больш за 50 разоў яго выхаванцы ўдастойваліся самых высокіх узнагарод на прэстыжных міжнародных конкурсах.

Сваёй высокапрафесійнай дзейнасцю **Кучынскі Э.В.** актыўна садзейнічаў плённаму развіццю мастацкай адукацыі і мастацтваў Рэспублікі Беларусь.

Творчыя дасягненні **Кучынскага Э.В.** неаднаразова адзначаліся высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі, яму прысвоена ганаровае званне “Заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь”.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, калектывы Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі глыбока смуткуюць у сувязі са смерцю **Кучынскага Э.В.** і выказваюць спачуванні яго родным і блізкім.

Светлая памяць аб **Эдуардзе Віктаравічы Кучынскім** назаўсёды захаваецца ў сэрцах яго родных, блізкіх, вучняў і калег.

Іерогліфы "ведаў"

Першыя бібліятэкі ў Кітаі з'явіліся яшчэ ў глыбокай старажытнасці. Вядома ж, у першую чаргу яны былі скіраваны на захаванне важных дакументаў, у тым ліку радаводу імператарскай сям'і, распараджэнняў ды ўказаў кіраўніцтва краіны, запісаў са звесткамі пра важныя падзеі ды незвычайныя прыродныя з'явы.

Каб лепш арыентавацца ў гэтым моры папер, іх пачалі размяшчаць у храналагічным парадку і па адпаведных катэгорыях. Што і казаць, нават самыя раннія бібліятэкі Кітая насілі сістэмны характар і сталі вынікам свядомага збору ды выкарыстання пісьмовай спадчыны.

На думку даследчыкаў, у гісторыі Кітая маецца нямала цікавых для гісторыі бібліятэк, улічваючы тое, што ўсе імператарскія дынастыі будавалі ўласныя бібліятэкі ды архівы для захоўвання літаратурных скарбаў і афіцыйных дакументаў. Аднак публічныя бібліятэкі ў Кітаі не існавала да канца XIX стагоддзя. І нават пасля бібліятэчнае абслугоўванне расло павольна ды спарадычна. Мяркуюце самі: у 1949-м у краіне было ўсяго пяцьдзятка публічных бібліятэк, большасць з якіх размяшчалася ў буйных гандлёвых цэнтрах.

Пасля стварэння Народнай Рэспублікі кіраўніцтва краіны імкнулася развіваць спектр бібліятэчных паслуг і зрабіць іх даступнымі па ўсёй краіне. Адпаведны нацыянальны закон 1957 года паспрыяў стварэнню двух нацыянальных бібліятэчных цэнтраў, адзін з якіх размясціўся ў Пекіне (сёння гэта Нацыянальная бібліятэка Кітая), а другі — у Шанхаі (Шанхайская бібліятэка). Акрамя таго, было створана дзевяць рэгіянальных бібліятэчных сетак.

Тым не менш, нават з прыняццем згаданага закону бібліятэк было відавочна мала, а тыя з іх, што былі даступныя шырокай грамадскасці, маглі прапанаваць вельмі абмежаваны выбар літаратуры і паслуг.

Кіраўнікі ўрада, звязваючы малую колькасць бібліятэк з асноўнай перашкодай для мадэрнізацыі эканомікі, на пачатку 1980-х паспрыялі развіццю бібліятэчнага абслугоўвання. У выніку гэтых намаганняў у 1986 годзе ў Кітаі налічвалася ўжо больш за 200 000

бібліятэк, у тым ліку Нацыянальная і шэраг розных грамадскіх, адукацыйных, навуковых і ваенных бібліятэк. У кітайскіх вышэйшых навучальных установах таксама былі створаны навуковыя бібліятэкі або адпаведныя аддзелы. У бібліятэках на той момант было акумулявана амаль 256 000 000 экзэмпляраў кніжнай прадукцыі.

Па стане на канец 2004 года ў Кітаі публічныя бібліятэкі валодалі калекцыяй са звыш 400 мільёнаў друкаваных адзінак. Пры гэтым Нацыянальная бібліятэка Кітая з калекцыяй з больш чым 26 мільёнаў тамоў з'яўляецца найбуйнейшай у Азіі і мае самую вялікую калекцыю кітайскіх кніг у свеце.

Першыя электронныя выданні паступілі ў фонды Кітайскай нацыянальнай бібліятэкі ў 1987-м. Цяпер завяршаецца фарміраванне агульнанацыянальнай сеткі лічбавых бібліятэк, якая аб'яднае ўсе мясцовыя бібліятэкі і цэнтрам якой стане Нацыянальная лічбавая бібліятэка Кітая.

І яшчэ адзін цікавы факт. Сёння сярод жыхароў Кітая самаабслугоўванне ў бібліятэках становіцца ўсё больш папулярным. Так, у Пекіне летась адкрылася 50 пунктаў кругласутачнай выдачы кніг з вендынгавага аўтамата, а яшчэ 100 плануецца адкрыць у бліжэйшы час. Кожны гіганцкі аўтамат-бібліятэка памерам з тры аўтамабілі змяшчае 400 кніг, якія можна браць і вяртаць у любы зручны час, нават ноччу. Чытач можа ўзяць да пяці кніг на тэрмін да чатырох тыдняў за адзін раз. Калі ў "мобільнай" бібліятэцы не будзе хапаць кніг ці аўтамат сапсуецца, сігнал пра гэта паступіць у публічную бібліятэку праз цэнтра апрацоўкі даных.

Хто ведае, магчыма, гэтае ноу-хау зацікавіць і беларускія бібліятэкі.

ЛО ЯНЬ,
студэнт 3-га курса
Інстытута журналістыкі БДУ



Інтэр'ер манастырской бібліятэкі XVII — XVIII стст.

У часе і прасторы

У Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі дэманструецца выстаўка "Бібліятэка ў часе і прасторы", прымеркаваная да Дня бібліятэк. Асноўныя экспанаты — старадрукі з гравюрамі XV — XVIII стст., у якіх адлюстраваны інтэр'еры і дызайн бібліятэк, а таксама ўвасоблены вобразы кніжнікаў розных гістарычных эпох.



Пажар у Александрыйскай бібліятэцы. Гравюра XVI ст.

Як вядома, бібліятэкі належаць да найстаражытнейшых устаноў навукі і культуры, якія збіраюць, захоўваюць ды забяспечваюць доступ да значнай часткі культурнай спадчыны. На працягу стагоддзяў бібліятэкі змяняліся як з пункта гледжання свайго прызначэння ды выкарыстання, так і ў архітэктурным ды дызайнерскім плане. Кожная эпоха і кожная краіна будавалі і будуць бібліятэкі, што адпавядаюць пэўным гістарычным умовам, узроўню развіцця навукі ды тэхнікі. Усе гэтыя працэсы знайшлі адлюстраванне ў кніжных гравюрах.

Узнікненне спецыялізаваных бібліятэчных будынкаў адносяць да глыбокай старажытнасці. Так, знакаміты трактат Ф.Пятраркі "Аб сродках супраць нечаканасцей лёсу", выдадзены ў 1532 г. з выдатнымі ксілагравюрамі вядомага "Майстра Пятраркі", змяшчае выяву пажару ў адной з самых даўніх і вялікіх бібліятэк Антычнасці — Александрыйскай, вядомай з III ст. да н.э.

3 пункта гледжання свайго прызначэння...

розных установах. Інтэр'еры ды абсталяванне бібліятэк навуковых устаноў, у тым ліку ўніверсітэцкіх, а таксама прыватных кнігазбораў выдатна ўвасоблены ў гравюрах са старадрукаў XVIII ст. Найбольш яркі прыклад — пражскае выданне 1797 г., у якім апісваецца гісторыя найстаражытнейшай бібліятэкі Чэхіі — бібліятэкі манастыра прэманстрантаў у Страгаве і змешчана гравюра яе выключнага інтэр'ера. Праца аўстрыйскага паэта і бібліёграфа М.Дэніса прысвечана асаблівасцям бібліятэкі самай старажытнай школы міжнародных адносін і дыпламатыі ў свеце — Тэрэзіянскай Акадэміі ў Вене. Выданне 1780 г. таксама суправаджае гравюра, што адлюстраввае бібліятэчную залу...

Марыя ШОПІНА,
галоўны бібліятэкар
Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі



Вендынгавы аўтамат у Кітаі.

Рэйтынг ідэй з Internet

Лёгка даведацца пра густы і чаканні



Наталля ЧЫСЦЯКОВА,
дырэктар КУКП
"Мазыркавідэапракат"

1. Інфармацыя

Даведаемся пра прэм'еры, глядзім трэйлеры да новых фільмаў, складаем рэйтынг чаканняў — усё гэта, зразумела, робіцца ў Інтэрнэце. Заўсёды ў актыўным пошуку самага цікавага для нашага гледача. Праз Сеціва атрымліваем вельмі шмат карыснай інфармацыі і тэхнічнага характару, і для пашырэння кругагляду, а галоўнае — аператыўна. І пытанні, што стаяць на парадку дня, хутчэй вырашаем. Уся інфармацыя — у свабодным доступе, і прааналізаваўшы яе, можна вельмі хутка зрабіць нейкія высновы, прыйсці да пэўнага рашэння.

2. Знаёмства

У сацыяльных сетках зрабілі старонку нашага кінатэатра: для таго, каб людзі бачылі, чым мы займаемся і які ў нас калектыў. Хочацца, каб наведвальнікі мелі ўяўленне, што за кожным сеансам стаяць рэальныя людзі, якія яго рыхтуюць, шмат працуюць для гледачоў... На старонцы выкладваем фотаздымкі з розных мерапрыемстваў, напрыклад, з адкрыцця новай залы або святкавання 85-годдзя беларускага кіно. Прыемна, што людзі каментуюць іх, пішуць добрыя водгукі пра дзейнасць супрацоўнікаў кінатэатра. Супраўды, атрымліваецца, што гледач не заўсёды ведае, колькі цікавых людзей працуе ў нас, а Інтэрнэт дае магчымасць бліжэй пазнаёміцца з імі.

3. Навіны

Вельмі зручна, калі інфармацыя набываецца хутка. Заўсёды звяртаемся да нашай мазырскай газеты, а таксама да інтэрнэт-версій іншых выданняў. Наогул, тое, чым жыве Мазырь і Гомельская вобласць, якія мерапрыемствы тут адбываюцца, знаходзіць адлюстраванне і ў нашай працы. Напрыклад, у верасні праводзілі паказ беларускай стужкі "Сляды апосталаў" у рамках кінафестывалю "70 гадоў без вайны". А 5 кастрычніка да Дня горада "Mip" падрыхтаваў таксама свой маленькі ўнёсак: у нас прайдзе дзённы кінапаказ для дзяцей з сіроцкага прытулку.

4. Рэалізацыя

У гэтым годзе мы абнавілі знешні выгляд касы, а далей стаяць пытанні мадэрнізацыі касавых апаратаў і продажу білетаў праз Інтэрнэт. Думаю, што на пачатку наступнага года будзем шчыльна працаваць над гэтым, бо гэта падвы часу: людзі шмат карыстаюцца Сецівам ды электроннымі плацяжамі. А такая рэалізацыя білетаў палягчае іх набыццё і пазбаўляе людзей ад марнавання часу ў чарзе. Ніякіх складанасцей у падобным варыянце продажу быць не павінна. Зараз існуе пэўная праграма, у якой мы не першыя ўжо будзем працаваць, і, спадзяюся, вопыт нашых мінскіх калег дапаможа нам у гэтым.

5. Даведнік

Сайт нашага кінатэатра пакуль не на належным узроўні. Зразумела, што ў гэтым кірунку трэба плённа працаваць. Інтэрнэт дапамагае гледачу вызначыцца з выбарам сеансу, даведацца, на якія месцы засталіся білеты, паглядзець той жа трэйлер, дзе інфармацыя будзе абнаўляцца своєчасова, дзе ёсць сусветныя кінанавіны ды ўсё, што датычыцца працы кінатэатра. Імкнемся выкарыстоўваць усё больш новых тэхналогій, і, несумненна, Сеціва тут — вялікі дапаможнік...

Занатавала
Вольга НАВІЦКАЯ

Гледач — чалавек патрабавальны. Супрацоўнікі кінавідэапракату ведаюць гэта лепш за іншых. І каб інтэрнэт-кантэнт не пазбавіў кінатэатры наведвальнікаў, трэба навучыцца "эксплуатаваць" Сеціва на карысць.

Імёны некаторых нашых славурых суайчыннікаў да нядаўняга часу былі невядомыя на радзіме, бо тыя жылі і працавалі за межамі Беларусі. Выстаўка "Светлы шлях", створаная ў Карэліцкім раённым краязнаўчым музеі, знаёміць землякоў з лёсам кінарэжысёра Людмілы Дзянькевіч і опернага спевака Мікалая Дзянькевіча.



М.Дзянькевіч.

Лёс нашай зямлячкі Людмілы Дзянькевіч чымсьці нагадвае лёс гераіні фільма "Светлы шлях", у якім знялася "зорка" кінематографа 1930-х гадоў Любоў Арлова: простая сялянская дзяўчына змагла рэалізаваць сябе ў такой складанай справе, як кінамастацтва. Наша зямлячка стала ўкраінскім кінарэжысёрам і выдатнікам кінематографіі СССР.

Яе жыццёвы шлях пачаўся ў мястэчку Карэлічы, дзе яна нарадзілася 25 снежня 1916 года. Гісторыя сям'і Дзянькевічаў сягае ў мінулае, у дакастрычніцкі час. Аляксандр Якаўлевіч Дзянькевіч, бацька Людмілы і Мікалая, прайшоў свой светлы шлях у жыцці — шлях асветы, настаўніцтва. Равеснік адмены прыгоннага права, ён, згодна з сямейным паданнем, напрыканцы XIX стагоддзя спрычыніўся да справы заснавання ў мястэчку новай школы, для чаго нават звяртаўся да Мікалая II з просьбай выдатка-

ваць грошы на яе будаўніцтва. У гэтую справу ён уклаў і ўласныя сродкі. Пазней працаваў настаўнікам у Карэліцкім народным вучылішчы.

У сям'і настаўніка Аляксандра Дзянькевіча было сям'ера дзяцей: пяць хлопчыкаў і дзве дзяўчынкі. Усе яны вучыліся ў мясцовай школе. Старэйшы сын, Мікалай, які нарадзіўся ў 1893 годзе, яшчэ да рэвалюцыі падарваўся на заробкі ў Кіеве, там ажаніўся, уладкаваўся на працу інспектарам у Паверачную палату. У 1920-я з бацькоўскім домам яго раздзяляла не толькі значная адлегласць, але і мяжа: Заходняя Беларусь увайшла ў склад Польшчы. Мікалай не забываўся на сям'ю, і калі ў 1924 годзе памёр бацька, забраў да сябе малодшых сясцёр Вольгу ды Людмілу і дапамог ім атрымаць адукацыю.

У экспазіцыі выстаўкі змешчаны ліст, які Мікалай даслаў маці ў Карэлічы ў 1932-м. З яго можна даведа-

ца, што былі інспектар ужо чатыры гады як кінупу працу ў Паверачнай палаце, бо ў яго выявіўся талент акцёра, пачаў працаваць на кінафабрыцы і здымацца ў фільмах.

Мікалай меў не толькі артыстычны талент, але і прыгожы голас (бас-барытон), дзякуючы чаму пазней пачаў спяваць у оперы. Захавалася некалькі фотаздымкаў, на якіх Мікалай Дзянькевіч — у партыях Мефістофеля ў оперы Ш.Пуно "Фаўст" і Дона Бартала ў оперы Дж.Расіні "Севільскі цырульнік". Разам з жонкай, вядомай піяністкай, наш зямляк выступаў на сценах тэатраў розных гарадоў Расіі, пасля вайны быў артыстам хору Кіеўскай оперы. Творчыя гены перадаліся сынам Мікалая Дзянькевіча, якія таксама здолелі рэалізаваць сябе ў мастацтве: старэйшы, Аляксандр, скончыў кансерваторыю ў Кіеве і стаў таленавітым піяністам,

а малодшы, Мікалай, працаваў рэжысёрам дакументальнага кіно.

Яшчэ больш адметным аказаўся лёс яго сястры Людмілы. Пасля пераезду да брата ў Кіеве яна ў 1930-м, у чатырнаццацігадовым узросце, пачала навучанне ў Кіеўскай музграфшколе. Налета паступіла ў педагагічны тэхнікум, які пазней быў рэарганізаваны ў Інстытут народнай адукацыі. Да 1935 года дзяўчына з Карэліч вучылася на гісторыка-літаратурным факультэце гэтага інстытута. Пазней, захапіўшыся мастацтвам кіно, паступіла на рэжысёрскі факультэт кінаінстытута — адрозна на трэці курс. Ейнай дыпломнай работай стаў кароткаметражны фільм "Жаніхі" паводле твораў А.Чэхава, зняты ў 1937-м.

У студзені 1938 года Людміла Дзянькевіч была залічана ў штат Адэскай кінастудыі мастацкіх фільмаў. Але яе шлях у кіно пачаўся яшчэ ў час вучобы, калі яна ў якасці асістэнта рэжысёра спрычынілася да здымак стужак "Кандуіт" (1935 г.) і "Маракі" (1936 г.) на Адэскай кінастудыі, "Строгі юнак" (1935 г.) на Кіеўскай кінастудыі і карціны "Пётр I" (1938 г.) на кінастудыі

Л.Дзянькевіч.

Светлы шлях зямлячкі

"Ленфильм". Апошняя была прызнана адным з выдатных дасягненняў савецкай кінематографіі.

У 1941-м Адэскую кінастудыю эвакуіравалі ў Ташкент. З сабой у эвакуацыю наша зямлячка забрала 75-гадовую маці, якая пераехала з Карэліч да яе ў Кіеве ў 1938-м. Шлях да месца прызначэння аказаўся няпростым, да таго ж, у дарозе ў Людмілы скралі сумку з грашыма і дакументамі. Чыгуначная міліцыя так і не здолела знайсці злодзеяў. І толькі праз некалькі дзён у Ташкенце на кінастудыю падкінулі парваны дыплом Людмілы, іншыя ж дакументы зніклі...

Амаль адрозна пасля пераезду ў Ташкент Людміла Дзянькевіч уключылася ў складаны працэс кінавытворчасці ва ўмовах эвакуацыі. У 1941 годзе яна працавала асістэнтам рэжысёра на здымках фільма "Марскі ястраб". Праца была складаная і адбірава шмат часу і сіл. Бытавыя ўмо-

вы на новым месцы таксама былі нялёгка. Там, у Ташкенце, Людміла давялося перажыць вялікае гора: у 1942-м памерла маці, Паліна Сямёнаўна. Напружаны здымачны працэс дапамог дзяўчыне перажыць страту.

У 1943 годзе яна працавала рэжысёрам на здымках стужкі "Я — чарнаморац!". Знаходзячыся ў кінажэўдыцы ў горадзе Батумі, Дзянькевіч здымала эпізод высадкі дрэсанта. У гэты момант здарылася бяда: прапелерам самалёта ёй перабіла руку. Раненне было цяжкае, і Людміла вымушана была тры месяцы лячыцца ў ваенна-марскім шпіталі, але вярнуць руцэ поўную рухавасць так і не ўдалося...

У 1944-м Людміла вярнулася ў Кіеве і стала працаваць рэжысёрам на кінастудыі імя А.Даўжэнкі. Праз тры гады яна прыняла ўдзел у здымках фільма "Блакiтныя дарогі". У 1951-м на здымках стужкі "Тарас Шаўчэнка" ёй давялося працаваць з такімі вядомымі артыстамі, як Іван Пераверзеў, Марк Бернэс і Аляксей Кансоўскі (апошні вядомы па ролі Прынца ў стужцы "Папялушка"). На наступны год на здымках фільма "Максімка" лёс ізноў звёў яе з Маркам Бернэсам і пазнаёміў з Міхаілам Пугаўкіным. У тым жа годзе сваю першую ролю ў карціне "Лёс Марыны", у здымках якой брала ўдзел Людміла Дзянькевіч, сыграў вядомы артыст Леанід Быкаў. Далей былі стужкі "Камандзір карабля" (1954 г.), "Матрос Чыжык" (1955 г.), "Мора кліча" (1956 г.) — і шматлікія сустрэчы з выдатнымі майстрамі кіно. Часам Людміла Дзянькевіч працавала другім рэжысёрам, таму ейнае імя заставалася ў цені імені галоўнага рэжысёра-пастановаўшчыка. Пазней наша зямлячка агучвала карціны кінастудыі А.Даўжэнкі ды замежныя фільмы. Яна несла людзям зарад добра, аптымізму, станоўчых ідэалаў, якія былі ўласцівы лепшым савецкім фільмам...

На вернісажы прысутнічалі свае і Людмілы і Мікалая Дзянькевічаў. Унучаты пляменнік нашых славурых землякоў — Мікалай Ешман, дзякуючы якому дакументы і фотаздымкі з Украіны трапілі на выстаўку ў Раённы краязнаўчы музей, падзяліўся сваімі ўспамінамі пра сустрэчы з родзічамі. Хочацца выказаць шчырыя словы падзякі сыну Мікалая Дзянькевіча, Аляксандру, пляменніку Яўгенію Гілавацкаму і Ірыне Адамік за каштоўныя матэрыялы, што яны перадалі ў музей.

Святлана КОШУР,
старшы навуковы супрацоўнік
Карэліцкага раённага
краязнаўчага музея

Ад краязнаўства — да радзімазнаўства

Алесь Карлюкевіч — не пасынак на ніве прыгожага пісьменства. Кнігі аўтара "Зацітава Слабада", "Сцежкамі Ігуменшчыны", "Знічкі Айчыны", "Далёкія і блізкія суродзічы" (пра знойдзеныя ў свеце землякоў), "У лучнасці братняй" (старонкі пра сувязі беларускай літаратуры з літаратурамі народаў іншых краін), "І марам волю дам" — гэта шырокі краязнаўчы досвед у самых розных формах жыццядзейнасці ў спазнанні гісторыі роднага краю. І вось што важна. Напісанае Карлюкевічам — з разуменнем духоўных каштоўнасцей Айчыны, выпрацоўка якіх абумоўлена сацыяльна-гістарычнымі прычынамі часу. Чырвонай ніткай праходзіць у дадзенаму пісьменніку думка: генетычная сувязь чалавека і прыроды (сінтэз прыроднага і народнага) злучана з духоўным светам асобы.

Мікратапанімія вёсак Пухавіцкага раёна, структурна-семантычны характарыстыкі каузальных словазлучэнняў рэгіёна з яго асаблівасцямі мовы, літаратуры, фальклору — усё гэта бярыцца Алесем Карлюкевічам як сацыякультурны і гістарычны кантэкст. Больш за тое: засяродзіўшы ўвагу на сістэме каштоўнасцей ідэалаў, Алесь Карлюкевіч вызначыў у сваіх творах умовы аптымальнага развіцця светапогляду чалавека, сфарміраваў сваю этычную канцэпцыю.

Канцэпцыя самасвядомасці асобы літаратурнымі героямі твораў праявіла-публіцыста ў межах культурна-асветніцкай парадыгмы павялічылася, узрасла, калі Карлюкевіч звярнуўся да жанру казкі, увёў чыта-

ча ў кола грамадскіх праблем, не адыходзячы ад маральна-эстэтычных прынцыпаў, грамадзянска-патрыятычнага пачатку, гуманістычных ідэй, афарбаваўшы ўчынкі герояў у танальнасць дабрачыннасці.

У новай кнізе казак, адрасаваных дзецям малодшага школьнага ўзросту, аўтар спрычыніўся да праблем экалогіі і культуры, стаў збіральнікам народнай памяці, выявіўшы суадносіны з сучаснасцю як фактар пераёмнасці пакаленняў, даў павязь часоў у кантэксце шырокай сусветнай геаграфічнай прасторы.

Герой кнігі "Прыгоды Шубуршына" (выдавецтва "Звязда", 2013 г.) калабок Шубуршын дапамагае пяцікласніцы Верачцы далучыцца да жыватворных

крыніц духоўнага ўзбагачэння (пазію Янкі Купалы трэба ведаць!), складае свой самаробны падарожны атлас, захапляецца маляваннем. "Малеча перажывае з-за таго, што ўслых і сказаць баюся. Малючы са слоў Веранікі і яе настаўнікаў Афрыку, Азію, Каракумы, Сахару, Ціхі акіян і шмат што яшчэ, ён марыў, што некалі па сваіх малюнках здзейсніць сапраўднае падарожжа".

Гэта завязка твора. Рытуючыся да падарожжа, Шубуршын напачатку пазнаёміўся з запаведнымі мясцамі прыгожага Мінска ("Шубуршын становіцца веласіпедыстам"), затым прадоўжыў вандроўку па знакамітай Свіслачы (раздзел "Як Шубуршын па Свіслачы падарожнічаў") на лодцы-трэсачцы...



І нават парашуцістам пабываў наш герой з дапамогай лагоднага павучка. Павучок-канатаходзец з вышыні свайго палёту дапамог Шубуршыну ўбачыць яго малую радзіму, агорнутую ціхмянай Балачанкай-ракой (раздзел "Шубуршын збіраецца стаць парашуцістам"). "У звычайным — незвычайнае" — этычны прынцып Алеся Карлюкевіча замацоўваецца на працягу знаёмства героя з побытам народаў грэцкай, Егіпта, Індыі. "Наступным за Індыяй адрасам стала Канада, дзе Шу-

буршын паспеў перакінуцца слоўцам са старым гіганцкім астэром. Таму ўжо было пад 150 гадоў, і даўжыня яго складала шэсць метраў. Асётр, пазнаёміўшыся з Шубуршынам, доўга дзівіўся яго падарожнай адвазе і смеласці".

Літаратурны прыём Карлюкевіча (знаёмства Шубуршына з краінамі свету) праз сон нашага лодачніка-падарожніка на хвалях Свіслачы — акт сацыяльнай ідэнтыфікацыі героя праз фактар-метафару камунікатыўнай практыкі пазнання.

Увогуле, метадалогія аўтарскага падыходу Алеся Карлюкевіча дазваляе яму абагуліць вынік з жыццёвых рэалій на падставе факталагічнай асновы адлюстраваных падзей у казцы.

І гэта не перабольшанне. Праз жанр казкі Алесь Мікалаевіч паказаў, як фарміруюцца асновы чалавечай асобы, базавых сацыяльных адносін (сустрэча Шубуршына з дзядулем Фенолагам, размова з дэльфінам).

Узняўшы праблему экалогіі і культуры, Алесь Карлюкевіч у сваёй новай кнізе пра прыгоды Шубуршына адкрыў маленькаму чытачу свет дабрыні, зрабіўшы наступны крок ад краязнаўства да радзімазнаўства.

Браніслаў ЗУБКОЎСКІ,
ветэран педагагічнай працы,
член Саюза пісьменнікаў Беларусі
Мар'іна Горка

...У Дзяржаўным архіве Літвы захоўваецца судова-следчая справа “Аб двараніне Сігізмунду (Зігмунду) Мінейку”. Што цікава, там ёсць да-таванне: справу, распачаваю ў ліпені 1863-га, не закрылі і праз сорак гадоў! Да справы падшыта прашэнне, якое было пададзена ў верасні 1905-га віленскаму генерал-губернатару Аляксандру Фрээ ад грэчаскага падданага, урача Станіслава Мінейкі: “Бацька мой, Сігізмунд Мінейка, які прымаў удзел у польскім паўстанні 1863 года, будучы ў пастарэлым узросце (64-х гадоў), імкнецца пабачыць сваіх сваякоў, што жывуць у Віленскай губерні”.

Зігмунд Мінейка: паміж Беларуссю і Грэцыяй

(Працяг. Пачатак у № 35 — 39.)

Міністэрства замежных спраў скапілася за галаву: не ўяўлялася магчымым устанавіць, калі і пры якіх абставінах мяцежнік Мінейка “эмігрыраваў за мяжу”. Зварнуліся “наверх”. І са сталіцы ў Вільню перадалі згоду “прыехаць часова, з устанавленнем за Мінейкам нагляду паліцыі”. Але тады Зігмунд на радзіму не трапіў: мабыць, перашкодзілі рэвалюцыйныя падзеі...

Па выніках следчых органаў у 1864 годзе быў створаны “Спісок палітычных преступнікаў, лішэнных по суду прав становлення, имущество коих подлежит конфискации в казну”. Там сказана (без знакаў прыпынку): “Мінейко Сігізмунд дворянин Виленской губернии Ошмянского уезда мать его имеет в этом уезде усадьбу Болванишки”. Гэтыя спісы былі рас-тыражаваны і парасыланы ў губерні на выкананне: для пошуку ды канфіскацыі маёмасці. Такія спісы захоўваюцца і ў архіве Літвы (фонд Віленскай следчай камісіі (1803 — 1898 г.), і ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі.

Такім чынам, Мінейку чакала сібірская катарга. Трэба сказаць, што пасля масавых рэпрэсій у месцы не вельмі аддаленыя было адаслана шмат паўстанцаў: больш як 800 чалавек — ва Усходнюю Сібір, на катаргу, каля 13 тысяч — на пасяленне ў Заходнюю Сібір. Але Зігмунду, можна сказаць, пашанцавала, асабіста ў параўнанні з тымі яго 128 аднадумцамі па паўстанні, якія трапілі на плаху... Паводле статута 1857 г. (арт. 553), катаржнікі дзяліліся на тры разрады. Мінейка ішоў па першым, дзе быў вызначаны тэрмін: ад 12 да 15 гадоў катаргі.

Па чыгуныцы Зігмунда ды яго таварышаў па няшчасці павезлі з Вільні праз Пецярбург да Масквы, а адтуль па этапе — у Сібір. Да 1840-га катаржан гналі пехатой. Потым — з’явіліся падводы. Гэтым разам партыя ссыльных з 80 — 90 чалавек была змяшаная: пасяленцы і катаржнікі, сярод якіх было некалькі французцаў ды італьянцаў, былых гарыбальдзійцаў, удзельнікаў паўстання ў Польшчы. Катаржнікі, як правіла, былі ў кайданах вагой да шасці кілаграмаў, і рухаліся яны наперадзе ссыльнапасяленцаў. У хвасце цягнуліся асобы з хворымі ды багажом, жонкамі і дзецьмі, што накіроўваліся за мужамі ды бацькамі ў ссылку. Праўда, палітычным ссыльным дазвалялася браць з сабой асабістыя рэчы, кнігі, некаторую суму грошай. Па баках, спераду і ззаду калоны рухаліся канвойныя салдаты ў падначаленні жандарскага афіцэра, які меў спецыяльную інструкцыю аб тым, як суправаджаць арыштантаў. Рабіць гэта належыла “...з асцярожнасцю, тайна, каб яны, калоднікі, не змаглі ўцячы, і нікога да іх не дапушчаць”.

Праз 20 — 25 кіламетраў кало-на спынялася на начлег (паўэтап). Пасля двух дзён шляху — сутачны адпачынак у этапнай турме. Такія этапы цягнуліся доўга: ад некалькіх месяцаў да паўтара года, у залежнасці ад многіх абставін (ад-

Маулі, Аляксандр Венацыя, Эміль Андрэолі, Феба Арканджэлі, Дворжачак. Усе яны, дзякуючы Зігмунду Мінейку і... імператару Напалеону III, пляменніку Напалеона Банапарта, пазней былі вызвалены па распараджэнні Аляксандра II ды вярнуліся на радзіму. (Ніжэй я распавяду пра гэта больш падрабязна.)

“Зорны” час у лёсе Мінейкі настаў недзе на паўэтапе пад Касімавым. Уначы, калі партыя ссыльных, у тым ліку канвой, адпачывала, нечакана памёр Альфрэд Струміла: яго зваліў сыпны тыф — хвароба, якую страшэнна баяліся і канваіры, таму яны трымаліся падалей ад нябожчыка. А так здарылася, што Струміла (яго следчая

Падкрэслію, што ў этнічны склад пасяленцаў уваходзілі не толькі ўласна палякі (як паўсюль лічыцца ва ўсіх крыніцах), але і шмат карэнных ды апалячаных беларусаў ды рускіх, якія пражывалі задоўга да паўстання на тэрыторыі былых ВКЛ і Рэчы Паспалітай. Становішча шляхціцаў было больш цяжкім у параўнанні з асуджанымі за ўдзел у паўстанні сялян, таму прадстаўнікі польскага і беларускага шляхецтва часта стараліся ўтойваць сваё паходжанне. Канешне ж, высылка на пасяленне — гэта не работы на катаржных Нерчынскіх рудніках, але права пакідаць месца жыхарства нават “паўсвабодным” пася-

нікаў паўстання 1863 года, асуджаных у Варшаве. Іх суды даставілі з Пятроўскага металургічнага завода з Забайкалля, замяніўшы катаргу на пасяленне.

Так што Мінейку маркоціцца ў адзіноцтве не даводзілася. Апроч таго, у Томску Зігмунд умудрыўся адкрыць уласны бізнес: вырабляў футравыя кучэмкі, падушкі, штучныя кветкі, зробленыя ў тэхніцы “арыгамі” (вырабы з паперы), якія карысталіся вялікім поспехам у гараджан і “бацькоў” горада. Калісьці, яшчэ ў дзяцінстве, у Балванішках, гэтаму арыгінальнаму рамяству яго навучыла маці Цэцылія, якая па-майстэрску стварала шыкоўныя папяровыя кветкі, рознакаляровыя шары, шматграннікі, ромбы і г. д. Не цураўся Зігмунд і таго, каб даваць дзецям багатых гараджан урокі замежных моў: ён дасканала ведаў беларускую, рускую, нямецкую, англійскую, французскую, італьянскую, ужо не кажучы пра польскую. Пазней вывучыў турэцкую і грэчаскую. Рэгулярна чытаў газету “Томские губернские ведомости”, каб быць у курсе хаця б некаторых навін у імперыі, і сябраваў з яе рэдактарам — вельмі адукаваным журналістам ды археолагам Д.Кузняковым.

Сябраваў Мінейка таксама з купцамі з ліку былых ямшчыкоў, што здолелі моцна разбагацець; папросту ўваходзіў у дом мільнера, зала-тапрамыслоўца Івана Асташава, які, дарэчы, пабудаваў у Томску першы мураваны дом (цяпер — будынак Краязнаўчага музея). Да Мінейкі “Струміль” добра ставіўся і сам кіраўнік па справах пасяленцаў барон Фелькерзан, які, будучы чалавекам ліберальных поглядаў, неаднойчы запрашаў пана Струмілу да сябе ў рэзідэнцыю — у вёску Спаскае Каінскага павета Томскай губерні.

Словам, Мінейка быў вельмі камунікабельным чалавекам, які ішоў на ўсё дзеля адной, але палымянай страсці-мары: рана ці позна выбудаваць сабе нейкі матэрыяльны падмурак у выпадку магчымага пабегу з тройчы праклятай Сібіры. Хаця і там, пры яго прыродных талентах, ён мог добра атабарыцца, як гэта зрабілі дзясяткі іншых беларускіх ды польскіх ссыльных. Ён мог атрымаць кавалак зямлі, займець маёнтак, завесці хатнюю жывёлу, заняцца землеўладальніцтвам, стварыць сям’ю, гадаваць дзяцей, а то і арганізаваць нейкае прадпрыемства ці ўзняцца высока па кар’ернай лесвіцы, як гэта, напрыклад, зрабіў былы “нарадаволец” беларус Баляслаў Шастакавіч, дзед знакамітага кампазітара Дзмітрыя Шастакавіча...

Але падобныя праекты — не для апантанага высокімі ідэямі, палкага, нястрымнага Зігмунда Мінейкі. У яго мэта была адна: вырвацца на волю. Для гэтага ён шырока разгарнуў гандаль і стаў збіраць грошы, каб набыць зручны фургон, некалькі коней і добрае харчаванне (сала, рыбу, соль, арэхі). Тым больш, што аднойчы хтосьці з ссыльных ашмянцаў ці, можа, вілянчан пазнаў Мінейку на вуліцы і з радасцю кінуўся да яго. Давялося, як кажуць, замятаць сляды, бо нават выпадковае раскрыццё сапраўднай асобы Зігмунда пагражала трагічным зыходам.

Трэба было спышацца. Тым больш, прыйшоў новы губернатар Томскай губерні — Герман Лерхе, і што ад яго чакаць пасяленцам, было невядома. І вось надышоў час, калі Зігмунд разам з двума сябрамі (адзін з іх — Вашкевіч, другі — нейкі доктар) у адну цудоўную месячную ноч, з дапамогай томскіх сяброў, выправіўся ў доўгі шлях. Пакуль праз Ніжні Ноўгарад і Казань — да Масквы...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

Неверагодныя прыгоды ашмянскага Монтэ-Крыста



Томск. 60 гады XIX ст. Месца прыбывання Зігмунда Мінейкі.

легласці, надвор’я, стану дарог, пары года, якасці транспарту, розных чалавечых фактараў). Канешне ж, кожнаму гаротніку выдзяляўся сціплы паёк, але па дарозе іх маглі падкормліваць літасцівыя ўральскія і сібірскія сяляне.

З кім ехаў па этапе Мінейка — дакладна не вядома. Вядомыя толькі імёны некаторых “замежных” рэвалюцыянераў і мянушка аднаго чалавека — “асланага на жыхарства ў Томскую губерню паўстанца Струміль”. Альфрэд Струміла быў шляхцічам Лідскага павета Віленскай губерні. Падкрэслію, што сярод пасяленцаў, якія менавіта ў гэты час накіроўваліся ў Сібір, было шмат землякоў Мінейкі — паўстанцаў Ашмянскага павета: А.Вяржбіцкі, І.Барановіч, Д.Баранцэвіч, А.Балтуц, М.Войніш, Б.Бабровіч, Г.Валовіч, С.Вішнеўскі, І.Беркман, З.Гансоўскі, І.Зайнчкоўскі, В.Кулеш, М.Радзевіч, С.Булгароўскі ды іншыя. Магчыма, хтосьці з іх мог скласці кампанію Зігмунду.

Што ж да французцаў ды італьянцаў, якія накіроўваліся на катаргу ва Усходнюю Сібір на Пятроўскі завод, то сярод Мінейкавых таварышаў па няшчасці былі Шарль Рышар, Луі-Альфрэд Дые, граф Луіджы Каролі, Ахіл Бэндзі, Джакома

справа — № 657) быў не толькі равеснікам Зігмунда, але і нават з выгляду падобным на яго.

Пакуль побач аховы не было, рашэнне прыйшло наступнае: Мінейка з дапамогай таварышаў імгненна пераапрашуўся ў вопратку Струміль, свой арэстанцкі касцюм нацягнуў на нябожчыка, канешне ж, “рэквізаваў” яго дакумент і рэчы, і такім чынам ператварыўся ў вольнага пасяленца — шляхціча Альфрэда Струмілу. Прыкладна так паўстагоддзя таму літаратурны Эдмон Дантэс “развітаўся” з абатам Фарыя ў крэпасці Іф, перш чым стаць графам Монтэ-Крыста. Мінейка пасля Сібіры таксама стане графам — фон Мебертам. Але пра гэта — ніжэй.

Словам, на золку “нябожчыка Зігмунда Мінейку” канваіры моўчкі, без усялякіх падазрэнняў, пахавалі на ўзбочыне дарогі. А наваёўленага Струмілу чакаў “над Томью град старинный” — Томск. У Томскай губерні ў час прабывання там Зігмунда большасць палякаў і беларусаў — ссыльных паўстанцаў праходзілі па так званым літоўскім спісе і складалі прыкладна адзін працэнт (каля трох тысяч) насельніцтва.

ленцам было строга забаронена.

Калі Мінейка з’явіўся ў Томску, то даведаўся, што тут, за некалькі гадоў да яго, знаходзіўся ў ссылцы знакаміты анархіст Міхаіл Бакунін, які сустракаўся з групай палякаў і беларусаў, у тым ліку з Пятром Высоцкім — вядомым удзельнікам паўстання 1830-га, асуджаным варшаўскім судом на дваццаць гадоў сібірскай катаргі. І што яны на сваіх тайных зборышчах будавалі планы магчымага паўстання ў Сібіры, якое магло б пашырыцца па ўсёй Расіі, ператварыцца ў новую разіншчыну ці пугачоўшчыну і тым самым дапамагло б Польшчы выратавацца ад Расійскай імперыі ды стаць незалежнай дзяржавай. Думкі, канешне ж, наўныя, але ў нейкай ступені яны ўзнімалі настрой былых баявых афіцэраў ды інсургентаў, уліваючы ў іхнія душы нейкую віртуальную асалоду марынадзеі...

Так, Мінейка “Струміла” знаходзіўся ў Томску на правах амаль вольнага чалавека, хаця і пад наглядам паліцыі. Жыў непадалёк ад Цагельнай Слабады (цяпер — раён тэлецэнтра). Побач жылі ссыльныя польска-беларускія землякі-гарыбальдзійцы, а таксама некалькі французцаў ды італьянцаў — удзель-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ



г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ **"Слуцкія паясы"** (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.
■ Выстаўка адной карціны ў рамках святкавання Дня горада ў Нацыянальным мастацкім музеі **"Вера — гэта дар Божы"** — да 15 лістапада.
■ **"Родам з мястэчка"**, выстаўка, прысвечаная 90-годдзю Шымона Перэса і 100-годдзю Менахема Бегіна, — да 13 кастрычніка.
■ Міжнародная выстаўка **"Праваслаўны свет. Вобраз Хрыста ў іканаграфіі краін Усходняй Еўропы"** — да 5 снежня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ
"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX ст."



г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

■ **Пастаянныя экспазіцыі:** "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ Выстаўка адной карціны Адама Шэмша **"Партрэт Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі). 1854"** (са збору Літоўскага мастацкага музея). ■ **"Аўтапартрэт"** Валенція Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ



Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка В.Паўленка **"Той абрус, што мама вязала"**.

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛІНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕ



г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ



г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22. z

Экспазіцыі:

- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"Водбліскі ваеннай славы"**.
- **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."**.

Выстаўкі:
■ **"У промнях веры хрысціянскай"**.
■ **"Скарбы Беларусі"**.
■ **"Камунальная кватэра"**.
■ Фотавыстаўка **"Беларусь — наш агульны дом"**, прысвечаная адкрыццю Х Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур.
■ Выстаўка **"3 гісторыі падзей 1863 — 1864 гг."** — да 6 кастрычніка.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП



г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

■ Выстаўка **"Палескае мястэчка: Моталь"** (фотаздымкі першага мотальскага фатограф Аляксея Мінюка, а таксама "Рэчы з мястэчак" з прыватных збораў Ірыны Кахановіч).
■ Выстаўка **"Зямля Паднябеснай"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"



г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81, 5 31 96, 2 06 02

Палацавы ансамбль:
■ Выстаўка гадзіннікаў **"Падарожжа ў часе"** (унікальныя калекцыі хранометраў XVIII — XX стст. — ад камінных да наручных з Музея гадзіннікаў (Клайпеда) і калекцыі Гомельскага палацава-паркавага ансамбля) — да 25 кастрычніка.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"MIP"



г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

"ЖЫВАПІС. ПАЭЗІЯ КОЛЕРУ"

Пад такой назвай у Вялікай зале Музея сучаснага выяўленчага мастацтва працуе персанальная выстаўка Алега Скавародкі.



УВАГА!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Мірскі замак у кіно"** — да 18 кастрычніка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА



г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў маладшага ўзросту.

Выстаўкі:
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі **"Дзядзька Янка, добры дзень!"** для дзяцей маладшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Выстаўка **"У сэрца глянэ сваё..."** з фондаў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы.
■ Інтэрактыўная гульня **"У пошуках папараць-кветкі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ Выстаўка **"Былое ў думках ускрашаць..."**, прымеркаваная да 100-годдзя напісання Янкам Купалам рамантычных паэм.

■ Выстаўка **"Якуб Колас у творчасці скульптараў"** з фондаў музея.
■ Выстаўка В.Калясінскага **"Медалі. Жэтоны. Малюнак"** — да 20 кастрычніка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ



г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
■ Культурна-адукацыйныя праекты, прысвечаныя культурнай спадчыне святых Кірылы і Мяфодзія.



г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- **"Партызанскі лагер"**.
- Мастацкая выстаўка **"Мінск — ведаць, памятаць, ганарыцца"** (да Дня горада Мінска).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ



г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- Старажытнарускае шыццё XV — XVIII стст. са збораў Разанскага гісторыка-архітэктурнага музея-запаведніка **"Жывапіс іголкай"** — да 6 кастрычніка.

■ Мастацкая выстаўка **"Нацюрморт. Паэма быцця"** — да 24 лістапада.
■ Выстаўка жывапісу Анатоля Отчыка **"На бранскай зямлі"**, прысвечаная 1025-годдзю Хрышчэння Русі, — да 6 кастрычніка.
■ Выстаўка **"Чароўны свет тэатра і казкі"**, прысвечаная паўвекавай дзейнасці Гомельскага дзяржаўнага тэатра лялек, — да 3 лістапада.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
Вежа палаца
Экспазіцыя:
■ **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

- **"Радкі, імёны, лёсы"** (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
- **"Класікі беларускага мастацтва"**.
Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.

Выстаўкі:

- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- **Зімовы сад** Свет субтрапічных раслін і жывёл.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- 8 — **"Спектакль № 7"** Я.Карняга.
- 11 — **"Купала. Кругі раю"** С.Навуменка.
- 12 — **"Гісторыя двух сабак"** Я.Конева.
- 12 — **"Ліфт"** Ю.Чарняўскай.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 9 — **"Сільва"** І.Кальмана.
- 12 — **"Айбаліт"** І.Левіна.
- 12 — **"Мая жонка — ілгуння"** В.Ільіна, В.Лукашова.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 5 — **"Сонейка і снежныя чалавечкі"** А.Весялова.
- 6 — **"Асцярожна, Соня!"** А.Усачова.
- 8 — **"Чорная курыца, або Падземныя жыхары"** А.Пагарэльскага.
- 9 — **"Дзядзька Ваня і сястры тры"** Ю.Пахомова.
- 10 — **"Тук-тук! Хто там?"** Л.Ралчава.
- 11 — **"Дапытлівы слонік"** Р.Кіплінга.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ



г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- **"Рэлігія і культура ў Беларусі"** (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- **"Эпоха. Час. Будынак"** (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўкі:

- **"Таямнічая сіла крыжа"**.
- **"Успамін аб матчынай хаце"** (да Дня маці).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ



г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка **"Пераможная восень 1943 г."**.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ



г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:
■ **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
■ **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
■ Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.
■ **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
■ **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"



г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка творчых работ студэнтаў і выпускнікоў Інстытута выяўленчых мастацтваў і музейных тэхналогій Цюменскай дзяржаўнай акадэміі культуры, мастацтваў і сацыяльных тэхналогій — да 27 кастрычніка.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя: Дзмітрый ФІЛІПОВІЧ (адказны сакратар)

Рэдактары аддзелаў: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН

Спецкарэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ

Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОВ

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон-факс: (017) 334 57 41

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыял на правах рэкламы."

"Культура", 2013. Індэкс 63875, 638752 Кошт 4500 рублёў.

Наклад 7 197
Падпісана ў друк 04.10.2013 у 15.00
Замова 4413

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35



НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 5 — **"Дырэктар тэатра"** В.А. Моцарта.
- **"Спачатку музыка, потым — слава"** А.Сальеры.
- 8, 9, 11 — **"Серэнада"** П.Чайкоўскага.
- **"Швэц танцаў"** В.А. Моцарта.
- 9, 11 — **"Чалавечы голас"** Ф.Пуленка.
- **"Тэлефон"** Дж.Менюці.
- 10 — **"Набука"** Дж.Вердзі.
- 12 — **"Кармэн"** Ж.Бізэ.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ
ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 227 60 81.

- 5 — **"Людзі на балоце"** І.Мележа
- 6 — **"Пінская шляхта"** В.Дуніна-Марцінкевіча.
- 8 — **"Офіс"** І.Лаузунд.
- 11, 12 — **"Ноч на Каляды"** паводле М.Гогала.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"



г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 227 60 81.

- 5 — **"Людзі на балоце"** І.Мележа
- 6 — **"Пінская шляхта"** В.Дуніна-Марцінкевіча.
- 8 — **"Офіс"** І.Лаузунд.
- 11, 12 — **"Ноч на Каляды"** паводле М.Гогала.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

